

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

28

YASAMA YILI

4

SIRA SAYISI: 274

**İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un
Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Suudi
Arabistan Krallığı Hükümeti Arasında
Yenilenebilir Enerji Santrali Projelerine İlişkin
Hükümetlerarası Anlaşmanın Onaylanmasının
Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3662)
ve Dışişleri Komisyonu Raporu**

Not: Bu Sıra Sayısına; elektronik ortamda
<https://www.tbmm.gov.tr/yasama/komisyon-raporlari>
internet adresindeki sorgu sayfası üzerinden erişilebilmektedir.

Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

Sayfa

• 2/3662 Esas Numaralı Teklifin	
• TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı	4
• Genel Gerekçesi	4
• Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi	6
• Dışişleri Komisyonu Raporu	7
• Muhalefet Şerhleri	17
• Teklif Metni	30
• Dışişleri Komisyonunun Kabul Ettiği Metin	30
• Anlaşma Metni	31

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Gelen Kâğıtlar Listesi'nde yayımlanan 1845482 evrak numaralı "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Suudi Arabistan Krallığı Hükümeti Arasında Yenilenebilir Enerji Santrali Projelerine İlişkin Hükümetlerarası Anlaşma"nın onaylanmasının uygun bulunduğu dair kanun teklifi ve gerekçesi ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Numan Kurtulmuş

İstanbul

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (2/3662)	
ESAS	Dışişleri Komisyonu
TALİ	Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu

GENEL GEREKÇE

Küresel enerji sektörü iklim değişikliğinin etkileri, jeopolitik gerilimler ve tedarik zincirlerinde yaşanan aksaklıkların eş zamanlı olarak ortaya çıktığı bir dönemden geçmektedir. Böyle bir dönemde ülkemiz, enerji arz güvenliğinden taviz vermeden enerjide dışa bağımlılığımızı azaltacak ve 2053 net sıfır emisyon hedefine ulaşılmasını temin edecek politikalar yürütmektedir. Bu politikaların önde gelen unsurlarından birisi, yenilenebilir enerji kaynaklarından azami düzeyde faydalanılmasıdır. Başta güneş ve rüzgâr olmak üzere yenilenebilir enerji kaynaklarının ulusal enerji tüketimindeki payının artırılması ile yerli ve yenilenebilir kaynaklarımızın ekonomiye kazandırılması hedeflenmektedir.

Paris Anlaşması sonrası ilan edilen 2053 net sıfır emisyon hedefi 12. Kalkınma Planında temel politika alanları arasında yer almakta olup enerji üretiminde karbon yoğunluğunun azaltılması ve yenilenebilir enerji yatırımlarının hızlandırılması stratejik öncelikleri oluşturmaktadır. Ayrıca, Türkiye Ulusal Enerji Planı ile yenilenebilir enerji kapasitesinin artırılması, doğal gazın geçiş yakıtı olarak değerlendirilmesi, nükleer enerji ile enerji depolama ve hidrojen gibi ileri teknolojilerin sisteme entegrasyonu planlanmaktadır.

Tüm bu politikalar doğrultusunda, 2024 yılında Azerbaycan'da gerçekleştirilen Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesinin 29. Taraflar Konferansında ülkemizin güneş ve rüzgâr enerjisinde mevcut durumda yaklaşık 30.000 MW olan kurulu gücünü 2035 yılına kadar 120.000 MW'a çıkarma hedefi ilan edilmiştir. Diğer taraftan, ülkemizin 2035 yılı için belirlediği güneş ve rüzgâr kurulu güç hedeflerine ulaşmak için Yenilenebilir Kaynak Alanları yarışmalarının her yıl düzenlenmesi ve diğer ülkelerle büyük çaplı yenilenebilir enerji projelerine yönelik anlaşmalar imzalanması planlanmaktadır.

Bu çerçevede, “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Suudi Arabistan Krallığı Hükümeti Arasında Yenilenebilir Enerji Santrali Projelerine İlişkin Hükümetlerarası Anlaşma” 3 Şubat 2026 tarihinde Riyad’da imzalanmıştır. Bahse konu Anlaşma ile Türkiye’de toplam 5000 MW kurulu güce ulaşacak güneş ve rüzgâr enerjisi projelerinin Suudi Arabistan şirketlerince geliştirilmesi kararlaştırılmıştır. Bu kapsamda ilk aşamada, Sivas ve Karaman’da her biri 1000 MW olmak üzere toplam 2000 MW kurulu güce sahip güneş enerjisi santralının kurulması planlanmaktadır. Tamamı dış finansman yoluyla gerçekleştirilecek söz konusu projeler, doğrudan yabancı yatırım niteliği taşımakta olup uluslararası finans kuruluşları tarafından da desteklenecektir. İnşa edilecek santrallerden üretilecek elektrik enerjisi, 30 yıl süreyle Elektrik Üretim Anonim Şirketi (EÜAŞ) tarafından satın alınacak, santraller için tahsis edilen alanların mülkiyeti EÜAŞ’da kalacak ve 30 yıllık sürenin sonunda EÜAŞ’ın santralleri bila bedel devralma hakkı olacaktır.

Mezkûr Anlaşma, yenilenebilir enerji kapasitesinin artırılması, enerji arz güvenliğinin güçlendirilmesi, dışa bağımlılığın azaltılması, 2035 yılına kadar 120.000 MW güneş ve rüzgâr kurulu gücünü gerçekleştirme hedefi ve 2053 net sıfır emisyon hedefi ile 12. Kalkınma Planında yer alan politika önceliklerine ulaşılması bakımından önemli bir adım teşkil etmektedir.

T.C.

Cumhurbaşkanlığı

Sayı: Z-90666677-599-378882

24 Nisan 2026

Konu: Anlaşma

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

3 Şubat 2026 tarihinde Riyad’da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Suudi Arabistan Krallığı Hükümeti Arasında Yenilenebilir Enerji Santrali Projelerine İlişkin Hükümetlerarası Anlaşma”yı Anayasanın 90 ıncı maddesi gereğince onaylanması uygun bulunmak üzere ilişikte bilgilerinize sunarım.

Recep Tayyip ERDOĞAN

Cumhurbaşkanı

Dışışleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışışleri Komisyonu

14/05/2026

Esas No: 2/3662

Karar No: 196

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/3662 esas numaralı, “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Suudi Arabistan Krallığı Hükümeti Arasında Yenilenebilir Enerji Santrali Projelerine İlişkin Hükümetlerarası Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi” Komisyonumuzun 13/05/2026 tarihinde yaptığı 22’nci toplantısında görüşülmüş ve kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

1. Giriş

Cumhurbaşkanlığınca 24/04/2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Suudi Arabistan Krallığı Hükümeti Arasında Yenilenebilir Enerji Santrali Projelerine İlişkin Hükümetlerarası Anlaşma, 28/04/2026 tarihinde İstanbul Milletvekili Numan KURTULMUŞ imzasıyla “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Suudi Arabistan Krallığı Hükümeti Arasında Yenilenebilir Enerji Santrali Projelerine İlişkin Hükümetlerarası Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi” olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmuştur. 2/3662 esas numaralı Kanun Teklifi, 30/04/2026 tarihinde esas komisyon olarak Komisyonumuza, tali komisyon olarak Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonuna havale edilmiştir.

Teklif, Komisyonumuzun 28’inci Yasama Dönemi 13/05/2026 tarihli 22’nci toplantısında Dışişleri Bakanlığı ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı yetkililerinin de katılımlarıyla görüşülmüştür.

2. Teklifin İçeriği

Komisyonumuza havale edilen metinler incelendiğinde Teklif ile, Türkiye’de toplam 5000 MW kurulu güce ulaşacak güneş ve rüzgar enerjisi projelerinin Suudi Arabistan şirketlerince geliştirilmesini, Sivas ve Karaman’da her biri 1000 MW olmak üzere 2000 MW kurulu güce sahip güneş enerjisi santralının kurulmasını, inşa edilecek santrallerden üretilecek elektrik enerjisinin 30 yıl süreyle Elektrik Üretim Anonim Şirketi (EÜAŞ) tarafından satın alınmasını, santraller için tahsis edilen alanların mülkiyetinin EÜAŞ’da kalmasını ve 30 yıllık sürenin sonunda EÜAŞ’ın santralleri bila bedel devralma hakkının olmasını öngören Anlaşma’nın onaylanmasının uygun bulunmasının amaçlandığı görülmektedir.

3. Komisyon Görüşmeleri

Komisyonumuzda Teklif’in tümü üzerinde yapılan görüşmelerde¹;

Dışişleri Bakan Yardımcısı Musa KULAKLIKAYA tarafından;

Suudi Arabistan’la ilişkilerimizin güçlü bir ivmeyle geliştiği, bölgemizin ve dünyanın içinden geçtiği bu belirsizlik ortamında İslam dünyasının iki önemli ülkesi olan Türkiye ve Suudi Arabistan arasındaki yakın iş birliğinin, bölgemiz için her zamankinden daha da büyük bir ihtiyaç hâline geldiği,

Karşılıklı yoğun üst düzey ziyaretler, ikili iş birliği mekanizmaları ve imzalanan çok sayıda anlaşmayla ilişkilerimizin güçlendiği,

Türk-Suudi Koordinasyon Konseyi 3’üncü toplantısının 6 Mayıs 2026 tarihinde Ankara’da gerçekleştiği, toplantı hitamında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Suudi Arabistan Krallığı Hükümeti arasında diplomatik ve hususi pasaport hamillerinin vize yükümlülüğünden karşılıklı olarak muaf tutulmasına ilişkin anlaşmanın imzalandığı,

Suudi Arabistan’la ülkemiz arasında yoğun bir ekonomik ve ticari iş birliği bulunduğu, bu alandaki ilişkilerin her geçen gün daha da güçlendiği, 2022 yılından bu yana istikrarlı bir şekilde artan ticaret hacmimizin 2025 yılında 8,5 milyar doları aşarak 2024 yılına göre yüzde 7’den daha fazla bir artış gösterdiği ve kısa vadeli hedefin ikili ticaret hacmini 10 milyar dolara çıkarmak olduğu,

¹ Komisyonun toplantı tutanaklarına aşağıdaki bağlantı adresinden ulaşılabilir:

<https://www.tbmm.gov.tr/Tutanaklar/TutanakGoster/5406>

Küresel enerji mimarisinde büyük bir dönüşüm yaşandığı, yenilenebilir enerjinin küresel enerji gündeminin öncelikli başlıkları arasında yer almakta olduğu ve enerji güvenliğinin sağlanması ve iklim hedeflerinin gerçekleştirilmesine katkı sağlayabilecek temel unsurların başında geldiği,

Bugünkü küresel enerji krizinin, üretim ve arz kaynaklarını çeşitlendirmenin enerji arz güvenliğinin sağlanması için ne denli kritik olduğunu bir kez daha gösterdiğini, bu sebeple Türkiye enerji güvenliğini sağlayabilmek adına hem fosil yakıtlarındaki dışa bağımlılığını azaltmak hem de enerji üretiminde yenilenebilir enerjinin payını artırmak için stratejiler geliştirdiği,

Bu süreçte başta güneş ve rüzgâr olmak üzere yenilenebilir enerji kaynaklarının ulusal enerji üretimindeki payının artırılmasıyla yerli ve yenilenebilir kaynaklarımızın ekonomiye kazandırılmasının hedeflendiği,

2026 Mart ayı sonu itibarıyla ülkemizin kurulu gücünün üretim kapasitesi itibarıyla 125 bin megavat ulaştığı,

Türkiye toplam kurulu güç içerisinde yenilenebilir enerji kaynaklarının payını yüzde 62'ye yükseltirken bu oranla Avrupa'da 5'inci dünyada ise 11'inci sırada yer aldığı,

Ülkemizin güneş ve rüzgâr enerjisinde mevcut durumunda yaklaşık 30 bin megavat olan kurulu gücünün 2035 yılına kadar 120 bin megavata, 2053 yılında yenilenebilir enerji potansiyelimizin payının ise yüzde 69'a çıkarılmasının hedeflendiği,

Ülkemizin 2035 yılı için belirlediği güneş ve rüzgâr kurulu güç hedeflerine ulaşmak için yenilenebilir kaynak alanları yarışmalarının her yıl düzenlenmesinin ve diğer ülkelerle büyük çaplı yenilenebilir enerji projelerine yönelik anlaşmalar imzalanmasının da planlandığı,

Bu kapsamda, yenilenebilir enerji alanında Suudi Arabistan'la kurulacak iş birliğinin bu alandaki kapasitenin daha da gelişmesine katkı sağlamak açısından son derece önemli olduğu,

Anlaşma ile Türkiye'de toplam 5 bin megavat kurulu güce ulaşacak güneş ve rüzgâr enerjisi projelerinin Suudi Arabistan Krallığı şirketlerince geliştirilmesinin kararlaştırıldığı,

İlk aşamada biri Sivas ve diğeri Karaman illerinde olmak üzere her biri bin megavat elektrik kapasitesinde kurulu güce sahip toplam 2 bin megavat güneş enerjisi santrallerinin hayata geçirilmesinin planlandığı,

Tamamı dış finansman yoluyla gerçekleştirilecek söz konusu projelerin doğrudan yabancı yatırım niteliği taşımakta olduğu ve uluslararası finans kuruluşları tarafından da destekleneceği,

İnşa edilecek santrallerden üretilecek elektrik enerjisinin otuz yıl süreyle Elektrik Üretim Anonim Şirketi (EÜAŞ) tarafından satın alınacağı, santraller için tahsis edilen alanların mülkiyetinin EÜAŞ'de kalacağı ve otuz yıllık sürenin sonunda EÜAŞ'nin santralleri bilabedel devralma hakkına sahip olacağı,

Anlaşma'nın yenilenebilir enerji kapasitesinin artırılması, enerji arz güvenliğinin güçlendirilmesi, dışa bağımlılığın azaltılması, 2035 yılına kadar 120 bin megavat güneş ve rüzgâr kurulu gücüne ulaşma hedefi ve 2053 net sıfır emisyon hedefi ile On İkinci Kalkınma Planı'nda yer alan politika önceliklerine ulaşılması bakımından önemli bir adım niteliğinde olduğu,

ifade edilmiştir.

Komisyon Başkan ve üyeleri tarafından:

Savaşların ve istikrarsızlıkların ortasında Türkiye'nin politik yöneliminin uluslararası sermaye için bir cazibe merkezi olabileceği,

Anlaşma'nın 30-49 yıllık bir süreci kapsamı ve teknik enerji terimleri içermesi nedeniyle bahse konu teklifin TBMM'nin diğer ilgili ihtisas komisyonlarında daha detaylı bir şekilde görüşülmesi gerektiği,

Teklifin daha detaylı bir teknik incelemesini yapmak için alt komisyon kurulması gerektiği,

Anlaşma'nın içeriğinin doğrudan enerji politikaları, mali yükümlülükler ve teknik altyapı ile ilgili olduğu belirtilerek Dışişleri Komisyonu'nun bu konuda teknik olarak yetersiz kalabileceği, bu nedenle esas incelemenin Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu tarafından yapılması gerektiği,

İçtüzük uyarınca kanun teklifleri ile ilgili ihtisas komisyonlarını belirleme ve havale etme yetkisinin Meclis Başkanlığına ait olduğu,

Teklifin 30/04/2026 tarihinde tali komisyon olarak Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonuna havale edildiği, tali komisyon tarafından da bahse konu teklife ilişkin Başkanlığımıza iletilmiş herhangi bir rapor bulunmadığı ve İç Tüzük'ün 23'üncü maddesi uyarınca tali komisyonlarca süresi içinde görüş bildirilmemesinin esas komisyonun raporunu hazırlamasına bir engel teşkil etmediği,

Anlaşma'nın 2. maddesinde yer alan "Faz 2" projelerine ilişkin kapasite ve tarife detaylarının daha sonra diplomatik notalarla belirlenecek olmasının standart dışı olduğu, bu durumun TBMM denetimi dışında yeni mali yükümlülükler doğurabileceği ve bunun TBMM'nin bütçe ve denetim hakkını devreden, ucu açık bir borçlanma/yükümlülük yöntemi olduğu,

Anlaşma'nın Türkiye'nin egemen düzenleme ve yargı yetkisini uzun yıllar boyunca özel bir hukuki rejime tabi kıldığı, ulusal mevzuatın bazı alanlarda fiilen askıya alındığı ve bu durumun düzenleyici çekingenliğe yol açabileceği,

Yerli güneş enerjisi yatırımcılarına ağır vergiler yüklendiği, ancak Suudi şirkete mali anlamda kapsamlı vergi ve harç muafiyetleri sağlandığı,

Sivas ve Taşeli gibi bölgelerde kurulacak santrallerin 30 yıllık süreçte mera ve orman alanları üzerinde çeşitli ekolojik ve sosyal etkilere yol açacağı,

Türkiye'nin hızla artan elektrik talebini karşılamak ve fosil yakıtlarda dışa bağımlılığı azaltmak için yenilenebilir enerji yatırımlarının ertelenemez bir zorunluluk olduğu,

Türkiye'nin 2053 karbon nötr hedefleri için sabit sermaye yatırımına ihtiyacı olduğu ve bu Anlaşma'nın önemli bir dış kaynak transferi sağladığı,

Yatırımlarda bir hazine garantisi bulunmadığı, sadece üretilen elektriğin alım garantisinin verildiği ve bu modelin mevcut YEKA ihalelerine benzer olduğu,

Anlaşmanın haksız rekabet yarattığı ve Suudi şirkete büyük imtiyazlar sağladığı, ayrıca iletim bedeli gibi masrafların EÜAŞ tarafından karşılanacak olmasının ve Suudi şirkete yerli panel kullanma zorunluluğu getirilmemesinin de yerli sanayici aleyhine haksız bir imtiyaz olduğu,

Kamu arazilerinin bedelsiz tahsisinin ve bu arazilerin mera veya orman vasfında olması durumunda hayvancılık ve doğal yapı üzerinde olası olumsuz etkiler yaratacağı,

Türkiye'nin EÜAŞ üzerinden tam garanti vermesine rağmen, Suudi Arabistan Devleti'nin geliştirici firma üzerinde bir garantörlüğünün bulunmamasının karşılıklılık ilkesine aykırı olduğu,

Uluslararası tahkim mekanizmasının yerel mahkemeleri devre dışı bırakacağı ve ileride kamu yararı için yapılacak mevzuat değişikliklerinin yatırımcıya tazminat ödeme yükümlülüğü doğuracağı,

Anlaşmadaki "ekonomik dengeyi koruma" hükmünün, Türkiye'nin gelecekteki enerji politikalarını ipotek altına aldığı ve olası bir kâr düşüşünde devletin bu zararı tazmin etmek zorunda kalabileceği,

İletim altyapısının maliyetinin Türkiye tarafından üstlenilmesinin, yatırımın gerçek maliyetini gizlediği ve halkın sırtına dolaylı bir vergi yükü yüklediği,

Devletin kendi stratejik altyapısı üzerindeki kontrol gücünün yabancı lehine sınırlandırıldığı,

Yerli üretici ve Türk şirketleri aleyhine yabancı yatırımcıya ekonomik ve mali olarak birçok avantaj sağlandığı,

Kur garantili gelir modelleriyle kamu kaynaklarının yabancı sermayeye transfer edildiği,

Maliyet ve risklerin toplumun üzerine yıkıldığı, buna karşın kârın ve kontrolün dışarıda kaldığı bir yapının oluşturulduğu,

Anlaşma'nın 8'inci maddesinde ifade edilen “azami gayret” ifadesinin hukuki bir bağlayıcılığının olmadığı, ayrıca ne yerli iş gücü ne de yerli panel kullanımı konusunda somut bir zorunluluğun bulunmadığı,

Taşınmaz veya stratejik kaynak tahsislerinin açık ve şeffaf olmayan mekanizmalarla tahsisinin yapıldığı,

30 yıl boyunca Euro bazlı alım garantisi verilmesinin Hazine açısından açık bir kur riski yaratacağı,

Sistemsel arızalarda dahi ödeme yapılacak olmasına yönelik düzenleme ile ticari riskin tamamen devlete yüklendiği,

Yerli yatırımcıda olmayan KDV, ÖTV ve harç muafiyetleriyle kamunun peşinen büyük bir gelirden vazgeçtiği,

Muğlak ifadelerle yerli üretim kotasının ve teknoloji transferinin devre dışı bırakıldığı,

Anlaşma'da yabancı personele sınırsız serbesti tanınırken, Türk teknik personeli için hiçbir koruma veya öncelik mekanizmasının öngörülmediği,

Stratejik enerji sahalarının 49 yıllığına yabancı etkisine açılmasının milli güvenlik açısından önemli bir sorun teşkil ettiği,

Suudi Arabistan Hükümeti'nin hiçbir mali sorumluluk almadığı bir yapıda Türk Hükümeti'nin EÜAŞ'ın borçları, iflası veya özelleştirilmesi durumunda doğrudan devreye girmesinin paradoks oluşturduğu,

Türkiye'nin dünya standartlarında panel üretmesine rağmen anlaşmada yerli tedarik zorunluluğunun bulunmadığı,

Anlaşma'da mera, orman ve kamu arazilerinin bedelsiz tahsisi, üstelik kamulaştırma ve izin süreçlerinin tüm maliyet ve bürokratik yükünün EÜAŞ'a bırakıldığı,

Santral çevresindeki yapılaşmanın kısıtlanmasıyla, bölgedeki yerel halkın ve diğer yatırımcıların mülkiyet haklarının yabancı bir şirket lehine sınırlandırıldığı,

Finansmanın Hazine tarafından değil yüklenici şirket tarafından getirildiği,

Türkiye'nin yaşanan savaşın yol açtığı risk ve belirsizliklerden kaçan Körfez sermayesi için Türkiye'nin “güvenli liman” ve “cazibe merkezi” olarak öne çıktığı ve büyük jeostratejik fırsatlar barındırdığı,

Türkiye'nin yıllık 60-110 milyar dolar enerji ithalatı yaptığı ve yenilenebilir enerji yatırımlarının ithal doğal gaz ve petrol bağımlılığını azalttığı ve cari açığı düşürücü bir etkiye sahip olduğu,

Nükleer projelerdeki gibi bu tip büyük yatırımların Türkiye'ye dolaylı bir yetkinlik, beceri ve insan kaynağı kazandırdığı,

Yabancı sermaye yatırımlarının Türkiye'nin küresel teknoloji ligine eklenme ve yetişmiş insan kaynağı yaratma süreci olarak görülmesi gerektiği,

Yabancı sermayenin para dışında teknoloji ve bilgi birikimi (know-how) getirdiği ve bunun Türkiye'yi küresel pazarlara entegre ettiği,

Yeşil dönüşümün bir zorunluluk olduğu ve bu maliyete gelişmiş ülkelerin daha fazla katlanması gerektiği,

Yatırımcıya yerli mi yabancı mı diye bakmanın çağdışı olduğu, önemli olanın üretim ve milli gelir artışı olduğu,

Anlaşma ile toplamda 5 bin megavatlık devasa bir kapasitenin tek bir yabancı firmaya verildiği ve bu kadar büyük bir enerji payının tek bir yabancı aktörün elinde olmasının Türkiye'nin enerji arz güvenliğinde veya fiyatlandırmada elini zayıflatacağı ve bağımsızlık yerine yeni bir bağımlılık yaratacağı,

Bakanlığın kendi verilerine göre güneş enerjisinde %75 yerlilik potansiyeli varken, anlaşmada bu oranın zorunlu tutulmadığı,

Panellerin zeminden yüksekliğinin ayarlanarak alt kısımların hayvanların otlamasına veya tarımsal faaliyetlere açık tutulması suretiyle mera vasfının yitirilmesi ve hayvancılık açısından yayılım alanı kaybı riskini teknik olarak minimize edebileceği,

belirtilmiştir.

Komisyon üyesi olmayan milletvekilleri tarafından:

Yatırımın planlandığı Karaseki Düzü'nün "Ulusal Bozkır Koruma Strateji ve Eylem Planı" kapsamında olduğu ve projenin devletin kendi koruma planlarıyla çeliştiği,

Yerli üreticinin ödediği iletim hattı bedelinin bu projede EÜAŞ tarafından üstlenilmesinin projenin imtiyazsız olduğu iddiasını geçersiz kıldığı,

Karapınar Projesi'nde olan "Türkiye'de üretim tesisi kurma" şartının Anlaşma'da yer almamasının yerli sanayicinin gelişimini engellediği,

Kredi veren uluslararası kuruluşların ekipman alımını (panel, invertör vb.) dışarıya yönlendirme riskinin önünün açılmasının yerli teknolojiyi müşteri konumuna hapsedtiği,

Güneş ve rüzgâr enerjisinin artık Türkiye'nin bildiği bir teknoloji olduğu, dolayısıyla nükleer enerjideki gibi bir "teknoloji eksikliği" mazeretinin burada geçerli olamayacağı,

Türkiye'nin en verimli güneş ve rüzgâr sahalarının yabancıya kapatılmasının ülkenin kendi geleceğini ipotek etmesi anlamına geldiği,

30 yıl sonra devralınacak tesisin ekonomik bir değerden ziyade bir "atık yükü" olacağı ve "yap-ışlet-devret" modelinin enerji sektöründeki en büyük risklerden biri olduğu,

Bölgenin hayvancılık açısından kritik bir yayılım merkezi olması nedeniyle enerji üretimi uğruna hayvancılığın (dolayısıyla gıda güvenliğinin) feda edildiği,

5.000 dönüme yakın ekilebilir arazinin GES panelleriyle kapatılmasının yenilenebilir enerjinin çevresel faydasını tarımsal üretim kaybı nedeniyle sorgulanır hale getirdiği,

Güneş enerjisinin artık nükleer enerji gibi kapalı kutu veya erişilemez bir teknoloji olmadığı; Türkiye'nin bu alanda kurulum ve entegrasyon kapasitesinin tam olduğu,

25-30 yıl sonra devralınacak santralin panel ömürleri ve teknolojik eskime nedeniyle bir ekonomik değer değil, bir atık ve rehabilitasyon maliyeti olacağı,

Türkiye'nin nükleer santral modelindeki satın alma garantili müşteri pozisyonunun burada da tekrarlandığı; enerjiyi üretenin yabancı, fiyatı belirleyen yabancı, sahanın yabancı kontrolünde olduğu bir yapıda enerji bağımsızlığından bahsedilemeyeceği,

Verimli enerji sahalarının sınırlı olduğu, en iyi rüzgâr ve güneş alanlarının bu tür asimetrik anlaşmalarla kapatılmasının gelecekte Türkiye'nin kendi öz kaynaklarını kullanma imkanını elinden aldığı,

EÜAŞ'ın piyasadaki en büyük alıcı kurum haline getirmenin stratejik bir hata olduğu,

Enerjinin bir kâr alanı değil, vatandaşın refahı için bir kamu hizmeti olması gerektiği,

Petrol ve konvansiyonel enerjiye ödenen paranın elektrikli araç dönüşümüyle azalacağı; bu tasarrufun yabancıya garantili ödeme yapmak yerine milli santrallerin inşasına aktarılması gerektiği,

Anlaşma'nın EÜAŞ'ın görev zararı riskini artıracacağı ve enerji maliyetlerini düşürmek yerine EÜAŞ'ı yüksek fiyattan alan, düşük fiyattan satan ve sürekli sübvansiyona muhtaç bir yapıya hapsedeceği,

Türkiye tarafında EÜAŞ (devlet) garantisi varken, Suudi Arabistan tarafında sadece bir "Geliştirici Firma" bulunmasının ve devlet garantisinin olmamasının ciddi bir risk teşkil ettiği,

30 milyon Euroluk teminat mektubunun 30 yıllık bir projede veya projenin yarım kalması durumunda yaratacağı kamu zararını karşılamaktan çok uzak olduğu,

Güneş enerjisi maliyetleri dünya genelinde hızla düşerken, Türkiye'nin bu anlaşmayla kendini 30 yıl boyunca bugünün veya dünün fiyatlarına hapsedmesinin, geleceğin ucuz enerjisinden mahrum kalmak anlamına geldiği,

Türkiye'nin enerji piyasasındaki en büyük oyuncusu olan EÜAŞ'ın; dağıtım şirketlerini sübvansiyonla desteklemekten ve döviz bazlı alım garantilerine kefil edilmekten dolayı mali yapısının oldukça bozulduğu,

Yatırım yapılacak yerlerle ilgili olarak isim lokasyon ve koordinatların açık bir biçimde verilmemesi gerektiği, bunun arazideki değerlendirme artışlarını ve ekonomik manipülasyonları önlemek açısından daha isabetli bir yaklaşım olacağı,

ifade edilmiştir.

Görüşmeler sırasında yapılan değerlendirmelere yönelik olarak Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakan Yardımcısı Zafer DEMİRCAN ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Dış İlişkiler Genel Müdür Yardımcısı Ercan KILINÇKIRAN tarafından;

Türkiye'nin, elektrikli araçların yaygınlaşması, veri merkezlerinin çoğalması ve yapay zeka uygulamalarının hızla gelişmesi gibi faktörlerin etkisiyle önümüzdeki yıllarda elektrik talebinde kayda değer bir artışla karşı karşıya kalacağı,

Yaşanan bu gelişmelerin enerji sektöründe stratejik bir dönüşümün yaşandığını gösterdiği; fosil yakıtların kullanımının görece azalacağı bu yeni dönemde, ilave elektrik kapasitesinin öncelikli olarak yenilenebilir enerji kaynaklarından sağlanması temel politika olarak benimsendiği,

Türkiye'nin 2053 yılı için belirlediği net sıfır emisyon hedefinin, önümüzdeki on yıl içerisinde büyük ölçekli yenilenebilir enerji yatırımlarını zorunlu kıldığı,

Onuncu Kalkınma Planı'nda da karbon emisyonlarının azaltılması, yenilenebilir enerji yatırımlarının hızlandırılması ve enerji bağımlılığının düşürülmesi hususlarının vurgulandığı; bu bağlamda, 2035 yılı itibarıyla rüzgâr ve güneş enerjisi kurulu gücünün yaklaşık 120 bin megavat seviyesine çıkarılmasının hedeflendiği ve bu hedefin gerçekleştirilmesi için önümüzdeki on yıl boyunca her yıl en az 10 bin megavatlık yeni kapasite kurulması gerektiği,

Enerjide yaşanan bu dönüşümün, aynı zamanda ciddi bir finansman ihtiyacını da beraberinde getirdiği; yapılan hesaplamalara göre, 2035 yılına kadar yaklaşık 80 milyar dolar üretim yatırımı ve 20 milyar dolar iletim altyapısı yatırımı gerektiği,

Yenilenebilir enerji sistemlerinin kesikli üretim karakteri, iletim şebekelerinin esneklik katsayısının artırılmasını ve frekans desteği gibi teknik parametrelerin güçlendirilmesini zorunlu kıldığı; bu nedenle, yalnızca üretim yatırımlarının değil, aynı zamanda şebeke altyapısının da modernize edilmesi gerektiği,

Bu kapsamda, Türkiye’de ilk kez yüksek voltaj doğru akım (HVDC) iletim hatlarının kurulmasının planlandığı; HVDC teknolojisi sayesinde mevcut alternatif akım şebekesinin yenilenebilir kaynaklardan gelen dalgalanmalardan daha az etkilenmesi ve üretim-tüketim noktalarının doğrudan bağlanarak enerji arz güvenliğinin artırılmasının hedeflendiği,

Özellikle Faz 2’nin nasıl olacağı ve bunun diplomatik yazışmalarla nasıl yapılacağına dair bir soruya ilişkin olarak Faz 2’nin büyüklüğü, lokasyonu ve devreye alınma süreçlerinin muhakkak karşılıklı bir iletişimle belirleneceği ancak mali anlamda Faz 2’yle alakalı tarifinin yine bu Hükümetler Arası Anlaşma kapsamında takip edilen idari süreçlerden sonra işbu Hükümetler Arası Anlaşma’nın tabi olduğu onay sürecine tabi olacağı,

Anlaşma’nın 4’üncü maddesinde stratejik herhangi bir unsurun düzenlenmediği, burada projeyle alakalı kurulması muhtemel bir görevli geliştirici şirketin tanımlandığı ve bu şirketin hangi kapsamda hareket edeceğine dair her iki tarafın da mutabakatının sağlandığı,

Anlaşma’nın 4’üncü maddesinin birinci kısmında herhangi bir şekilde stratejik bir pozisyonun şirkete verilmediği ve herhangi bir yabancı yatırımcıya tanınandan ilave bir unsur bulunmadığı;

Madde ile geliştirici bir şirketin olacağı, bu şirketin yatırım yapacağı, bunların hangi kapsamdaki daha önce yapılmış sözleşmelere tabi olacağını belirlediği,

Hükümetler Arası Anlaşma’nın ICSID tahkimine konu bir tahkim olmadığı, tarafların herhangi bir uyuşmazlık yaşamaması durumunda görüşmeler ve müzakereler yoluyla dostane bir biçimde çözüleceği, sonrasında imzalanacak olan hem yatırım anlaşması hem elektrik satış anlaşması gibi tamamlayıcı anlaşmaların ticari şirketler arasında yapılacak anlaşmalar olduğu ve Meclisimizin onayına tabi olmayacağı,

Meclise tarife ve koşullar açısından geleceği,

Bir hukuki işlem hangi usulle tesis edilmişse, o işlemin değiştirilmesi, kaldırılması veya ona ekleme yapılmasının da kural olarak aynı usule tabi olacağı, dolayısıyla, anlaşmanın ayrılmaz bir parçası haline gelecek her türlü esaslı değişikliğin TBMM onayına tabi olacağı,

Ekonomik dengeyi koruma bakımından; yabancı yatırımcıların yerel mevzuattan ve sözleşmenin süresi otuz yıl olunca yerel mevzuat değişikliğinden etkilenme ihtimallerinin yüksek olduğu, yatırımın başlangıç aşamasında yürürlükte olmayan yasal bir düzenlemenin, ilerleyen yıllarda ortaya çıkan kamusal ihtiyaçlar doğrultusunda ihdas edilmesi veya mevcut bir düzenlemenin ilga edilmesi, söz konusu projelerin finansal fizibilitesini temelden değiştirme potansiyeli taşıdığı,

Bugün itibarıyla Türkiye’de yabancı yatırımcılara verilen teşviklerden farklı bir teşvikin olmadığı, bunun imtiyaz anlamına gelmediği, bunların Türk şirketlerine de verildiği, hâli hazırda 36 bin megavatlık projenin olduğu, toplam proje stokunun 62 bin megavat olduğu ve şu anda Türk şirketlerinin de yaptığı,

Yılda 10 milyar dolara yakın bir ilave kapasite yatırımına ihtiyaç duyulduğu, kendi iç kaynaklarımızla, kendi yatırımcılarımızla yapmasının dışında aynı zamanda dış kaynağın da Türkiye’ye transfer edilmesi anlamında önemli bu proje olduğu,

7’nci maddede yer verilen düzenlemenin standart “Power Purchase Agreement” olarak adlandırılan uluslararası standart elektrik satış anlaşmalarındaki hüküm olduğu,

Yerli ekipmanla alakalı bir bağlayıcılık bulunmadığı, sistemin bir finansman ve tedarik sürecinin bulunduğu, şirketin Türkiye’de herhangi bir yerli ekipman tedarikinde bir problem yaşanmasından kaynaklı aksaklığı önlemek adına bu yolun tercih edildiği, bu durumun şirketin yerli ekipman

kullanmayacağı anlamına gelmediği, inşaat ve sahanın imalata hazırlanması ve bunun mühendisliği ve projelendirilmesi hususunda geliştirici şirketin ilk tercihte kullanacağı altyapının Türkiye'deki mevcut altyapı olacağı,

Anlaşma'nın 7'nci maddesi gereğince projelerin hem öz kaynak hem de dış finansman yoluyla uluslararası finans kuruluşlarından sağlanacak finansmanla hayata geçirileceği, bu çerçevede, elektrik piyasasında özellikle güneş ve rüzgâr enerjisi yatırım maliyetleri hususunda değişiklikler söz konusu olduğu, bu nedenle bunlardan etkilenmemek amacıyla hızlı hareket edilmesi gerektiği,

Anlaşma'nın onaylanmasından sonra tarifeyi ya da bu Anlaşma'daki ticari koşulları değiştirme imkânının olmayacağı,

Anlaşma'nın onay sürecinin altı aydan daha uzun sürmesi hâlinde şirketin mevcut ticari koşullar altında bu yatırımı hayata geçiremeyeceğine kanaat getirmesi durumunda tarafların tekrar bir araya geleceği,

Yatırımın farklı bir tarifeye yapılması yönünde bir karar alınması hâlinde yeniden ayrı bir anlaşmayla düzenlenip yine iki ülkenin onay sürecine tabi tutulacağı,

ifade edilmiştir.

4. Teklif Metnine İlişkin Kabuller ve Değişiklikler

Teklif'in tümü üzerindeki görüşmelerin ardından Teklif ve gerekçesi Komisyonumuzca benimsenerek maddelerin görüşülmesine geçilmiştir.

Teklif'in 1'inci, 2'nci ve 3'üncü maddeleri ile tümü aynen kabul edilmiştir.

5. Genel Kurulda Temsil

İçtüzüğün 45'inci maddesi uyarınca, Teklifin Genel Kuruldaki görüşmelerinde Komisyonumuzu temsil etmek üzere İstanbul Milletvekili Oğuz ÜÇÜNCÜ, Elazığ Milletvekili Mahmut Rıdvan NAZIRLI, Konya Milletvekili Ziya ALTUNYALDIZ, Ankara Milletvekili Asuman ERDOĞAN, Teklif ile ilgili özel sözcü olarak seçilmiştir.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Fuat Oktay</i>	<i>Mustafa Canbey</i>	<i>Ceyda Bölünmez Çankırı</i>
Ankara	Balıkesir	İzmir
Kâtip	Üye	Üye
<i>Derya Babbak</i>	<i>Ahmet Fethan Baykoç</i>	<i>Asuman Erdoğan</i>
Gaziantep	Ankara	Ankara
		(Bu raporun özel sözcüsü)
Üye	Üye	Üye
<i>Semra Çağlar Gökalp</i>	<i>Talih Özcan</i>	<i>Mahmut Rıdvan Nazırlı</i>
Bitlis	Düzce	Elâzığ
(Muhalefet şerhimiz vardır)	(Muhalefet şerhimiz vardır)	(Bu raporun özel sözcüsü)
Üye	Üye	Üye
<i>Utku Çakırözer</i>	<i>Yunus Emre</i>	<i>Seda Gören</i>
Eskişehir	İstanbul	İstanbul
(Muhalefet şerhimiz vardır)	(Muhalefet şerhimiz vardır)	

Üye
Oğuz Kaan Salıcı
İstanbul
(Muhalefet şerhimiz vardır)

Üye
Oğuz Üçüncü
İstanbul
(Bu raporun özel sözcüsü)

Üye
Zafer Sırakaya
İstanbul

Üye
İsmail Özdemir
Kayseri

Üye
Metin Ergun
Muğla
(Muhalefet şerhimiz vardır)

Üye
Namık Tan
İstanbul
(Muhalefet şerhimiz vardır)

Üye
Ziya Altunyaldız
Konya
(Bu raporun özel sözcüsü)

MUHALEFET ŞERHİ

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Suudi Arabistan Krallığı Hükümeti Arasında Yenilenebilir Enerji Santrali Projelerine İlişkin Hükümetlerarası Anlaşma, uygulaması ve içeriği açısından çok sayıda tartışmalı hususu barındırmaktadır ve bu hâliyle yürürlüğe konması durumunda ülkemizin ulusal çıkarlarına zarar veren sonuçlar doğuracağı açıktır.

Suudi Arabistan menşeli yatırımcıların Sivas ve Karaman'da (Taşeli) birer güneş enerjisi santrali (GES) kurmasını öngören anlaşma, ilk bakışta Türkiye'ye yabancı yatırım getiren sıradan bir işbirliği girişimi gibi görünse de, detaylı incelendiğinde gerek Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, gerek ülkemizin yerli güneş enerjisi yatırımcıları açısından yanıtlanması gereken çeşitli soru ortaya çıkmaktadır. Anlaşmada, yabancı yatırımcıya sağlanması öngörülen tavizlerin fazlalığı, AKP Hükümeti'nin son on yıldır kendilerine ağır vergiler yüklediği yerli güneş enerjisi yatırımcıların içinde bulunduğu şartlarla kıyaslandığında mezkûr anlaşmanın "yabancı sermayeye alan açarken yerli sermayenin önünü kesmesi" açısından gerçek bir "kapitülasyon" niteliği taşıdığı açıkça görülmektedir.

Türkiye, avantajlı coğrafi konumu nedeniyle güneş enerjisi yatırımlarının yoğun biçimde gerçekleştirildiği bir ülkedir. Ülkemizin kurulu güneş enerjisi gücünün çok büyük bir bölümü de kendi üreticilerimiz ve tedarikçilerimiz tarafından inşa edilmiştir. Rüzgâr ve güneş enerjisi yatırımları toplamı ele alındığında Türkiye'nin, dünyada kurulu yenilenebilir enerji kapasitesi alanında dünyada 11. sırada bulunduğu kaydedilmektedir. Türkiye insan kaynağı ve sermaye açısından küresel güneş enerjisi piyasasında doğrudan yatırımcı ülkelerin arasındadır.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın resmi verilerine göre 2026 Şubat sonunda Türkiye'deki toplam kurulu elektrik gücü 124.320 MW olup bu gücün içinde toplam yenilenebilir enerji kaynaklarının payı %62'dir (77.556 MW). Toplam kurulu elektrik gücü içinde son 1 yılda yenilenebilir enerji kaynaklarının payı %2,3 artmıştır. Türkiye, yılda 8 ila 10 bin MW'lik güneş ve rüzgâr santralini kurma hedefinde olup 2035 rüzgâr ve güneş kurulu toplam güç hedefi 120 bin MW'dir. Aylık elektrik üretiminin hangi kaynaklardan sağlandığına bakıldığında; %29,2 hidroelektrikten, %20,1 ithal kömürden, %14,4 rüzgârdan, %12 yerli kömürden, %10,6 doğalgazdan, %7,1 güneşten, %6,6 diğer santrallerdendir. İthal ve yerli kömürün elektrik üretimindeki payı %32,1'dir.

Bu rakamlara göre Türkiye'de anılan tarihte toplam kurulu güneş enerjisi kapasitesi **26.094 MW** olarak kayıtlara geçmektedir. Mezkûr anlaşmanın 2 MW, ek faz inşa edilmesi durumunda 3 MW kurulu gücü öngördüğü düşünüldüğünde Türkiye'nin toplam kapasitesinin yüzde 10'u aşkın bir diliminin bir yabancı işletmeye, üstelik alım garantili olarak teslim edilmesi düşündürücüdür.

AKP Hükümeti, yerli üreticilerden çok ağır miktarda vergiler almakta; üreticinin kârının neredeyse yüzde 70'ine el koymaktadır.

Mevcut tarifeye göre güneş santrali sahipleri aşağıdaki ödemeleri devlete yapmak yükümlülüğündedir.

- Sistem kullanım bedeli – (dağıtım şirketinin aldığı bedel, KiloWatt saat (kWh) başına 208 kuruş)
- Gelir vergisi - % 25
- KDV - % 20
- Yıllık İşletim Ücreti (Perakende dağıtım şirketine/tedarik şirketine yıllık 11-13 bin TL arası bedel + EDAŞ'a yıllık 11-13 bin TL arası bedel)

Son düzenlemelerle hükümet, hâlihazırda güneş enerjisi yatırımlarından ticari gelir elde eden firmalara baskılarını bireysel tüketicilere kadar indirmiştir. Kendi özel konutunda ihtiyaç fazlası güneş elektriği üreten şahıslara dahi devlet ceza kesmekte ve “fazla üretim bedeli” başlığıyla konutlardan para talep etmektedir.

Uluslararası anlaşmanın kabulüne dair kanun teklifi metninin gerekçesinde yer alan “*Böyle bir dönemde ülkemiz, enerji arz güvenliğinden taviz vermeden enerjide dışa bağımlılığımızı azaltacak ve 2053 net sıfır emisyon hedefine ulaşılmasını temin edecek politikalar yürütmektedir. Bu politikaların önde gelen unsurlarından birisi, yenilenebilir enerji kaynaklarından azami düzeyde faydalanılmasıdır. Başta güneş ve rüzgâr olmak üzere yenilenebilir enerji kaynaklarının ulusal enerji tüketimindeki payının artırılması ile yerli ve yenilenebilir kaynaklarımızın ekonomiye kazandırılması hedeflenmektedir*” ifadeleri gerçekleri yansıtmamakta, AKP Hükümeti sadece üreticiyi değil, tüketiciyi dahi caydırıcı politikalar izlemektedir.

Böyle bir ortamda Suudi Arabistan menşeli bir şirketin çok sayıda vergi muafiyeti ile Türkiye’de güneş enerjisi santrali kurma iznine sahip olması, hükümetin kendi üreticilerinin aleyhine bariz bir çifte standarda işaret etmektedir.

Anlaşmanın **2. Maddesi, 3.fıkrasında** belirtildiği üzere Suudi Arabistan’dan gelecek yatırımcı şirketin Sivas’ta ve Karaman’da kuracağı her iki güneş enerji santralının 1000 MW kapasitesinde olacağı aktarılmıştır ki, toplam 2000 MW, ülkemizdeki mevcut kurulu gücün yüzde 10’una tekabül etmektedir.

Aynı maddenin **4.fıkrası**, üzerinde uzlaşıldığı takdirde kurulu gücü 3000 MW’ye kadar arttırabilecek “Faz 2 Projelerinin” yapılmasına izin vermektedir. Üstelik **2. Madde, 5.fıkra**da aktarıldığı üzere, Faz 2 Projelerinin kurulması sonrası yapılacak alımlarda, aradan geçen zamanda elektrik piyasasındaki dönüşümler dikkate alınmadan anlaşmanın yürürlüğe girdiği ilk dönemin şartları ve tarifeleri esas alınacaktır. Dünyada siyasal ve ekonomik istikrarsızlığın arttığı bir dönemde fiyatların düşmesi ihtimalinin az olduğu dikkate alındığında, bu hükmün ileride Türkiye’yi zararına alım yapmak durumunda bırakacaktır.

Güneş enerji santrallerini inşa edecek **geliştirici** şirketin statüsünü ve haklarını tanımlayan **4. Maddenin 1.fıkra “a” bendi**, Geliştirici firmanın Suudi Arabistan şirketi olarak muamele göreceğini beyan etmekte, geliştirici üzerinde Türk hukukunun ve Türkiye’nin yargı organlarının denetimini tartışmalı hâle getirmektedir.

4.Maddenin 1.fıkra “c” bendi, Suudi Arabistan tarafına “Geliştirici” şirketi tayin etme yetkisi vermekte, fakat Suudi Hükümetinin bu şirkete ait yükümlülüklerden muafiyet tanımaktadır. Hükme göre “*Türk Tarafı, sadece kendi takdirine bağlı olarak Geliştiricinin onaylanmasına ilişkin kararını Suudi Arabistan tarafına bildirecektir. Ticari esaslara göre faaliyet gösteren Geliştirici, Suudi*

Tarafını temsilen hareket etmeye yetkili değildir.” Burada, Türk tarafının Geliştirici şirketi seçme hakkı bulunmadığı gibi, bu şirketi reddetme hakkının yer alıp almadığı da muğlak gözükmektedir. Türk tarafının Suudi Hükümeti tarafından tayin edilen Geliştirici şirketi, hangi şartlarda reddedebileceği; reddetmesi durumunda yeni bir şirketin ne şekilde belirleneceğine dair hükümler bulunmamaktadır.

5. Maddenin 4.fıkrası, Geliştirici Suudi firmasını, Türkiye’de enerji piyasasında ileride oluşacak değişikliklerden muaf tutacak bir düzenlemeyi içermektedir. Yerli üreticiler için her geçen yıl üretim ve satış şartlarını zorlaştıran, vergileri arttıran hükümetin bu kararı, Suudi firmasına verilen ayrıcalıkları daha da ileri taşımaktadır.

5. Maddenin 5.fıkrası “*Her bir Santral ile ilişkili çevresel katkılar, ilgili Ulusal Mevzuata bakılmaksızın, her bir Proje Şirketi ile Alıcı arasında geçerli maliyetler ve vergiler düşüldükten sonra net, elli-elli esasına dayalı, eşit olarak paylaşılacaktır”* hükmüyle Türk Tarafı aslında tamamını Geliştiricinin üstlenebileceği bir sorumluluğun yarısını üzerine almaktadır.

5. Maddenin 6.fıkrası içerisinde yer alan hükümler, Türk Tarafı ve Suudi Geliştirici arasındaki her bir Yatırım Anlaşması, Arazi Sözleşmesi ve Elektrik Satın Alma Sözleşmesi kapsamında yaşanabilecek uyuşmazlıkların uluslararası tahkim yoluyla çözülmesini öngörmektedir. Normal şartlarda yabancı yatırımlar hususundaki uyuşmazlıkları tahkimde çözmek makbul olsa da, Türk Tarafının Suudi yatırımcılara bu kadar avantaj ve muafiyet tanıdığı bir anlaşmada Türkiye’nin kendi sınırları içerisindeki yatırım konusunda söz sahibi olmaması dikkat çekici; “**uyuşmazlıkların taraflar arasında dostane diplomatik görüşmeler yoluyla çözülmesi**” opsiyonunun neden tercih edilmediği merak konusudur. Bu ilke, anlaşmanın **11. Maddesinde** belirtildiği üzere “anlaşmanın yorumuna dair uyuşmazlıkların çözümü söz konusu olduğunda geçerli olup, asıl maddi uyuşmazlıklar söz konusu olduğunda devre dışı bırakılmaktadır.

Elektrik Satın Alma Anlaşmalarını düzenleyen **7. Madde,** mevcut hâliyle yalnızca Suudi tarafına avantaj sağlayan, Türkiye’ye maddi açıdan külfet oluşturabilecek birçok unsur içermektedir: Öncelikle, anlaşma kapsamındaki Faz 1 projeleri incelendiğinde; Sivas ve Taşeli güneş enerjisi santrallerinin (GES) planlama dahilinde olduğu görülmektedir. Her biri 1.000 MW kurulu güce sahip olacak bu santraller için Euro bazlı ve 30 yıl süreli bir alım garantisi sunulmaktadır. Ödeme yapısı çerçevesinde, ilk 5 yıl için daha yüksek, takip eden 25 yıl için ise daha düşük bir fiyatlandırma modeli öngörülmüştür.

Buna göre; Sivas GES için ilk 5 yıl boyunca MWh başına 47,5 Euro, sonraki 25 yıl için ise 23,415 Euro alım fiyatı garanti edilmiştir. Taşeli GES projesinde ise ilk 5 yıl için yine 47,5 Euro seviyesindeki alım fiyatı, sonraki 25 yıllık süreçte 19,950 Euro olarak belirlenmiştir.

İnşa edilecek santrallerden üretilecek elektrik enerjisi, 30 yıl süreyle Elektrik Üretim Anonim Şirketi (EÜAŞ) tarafından satın alınacaktır. Bu alım işlemi “al ya da öde” esasına dayalı olarak gerçekleştirilecektir. Yani ihtiyaç olmasa da ödeme yapılacaktır.

Ülkemizdeki güneş enerji santrallerinin ortalama verim hesaplamaları, yıllık 1.600 saat tam yükte çalışacakları öngörülerek yapılmaktadır. Bu santrallerin ortalama olarak bu verimle çalışacağı varsayıldığında; Sivas GES için ilk 5 yıl boyunca yıllık 76 milyon Euro, sonraki 25 yıl boyunca ise yine yıllık 37,5 milyon Euro ödeme yapılması beklenmektedir.

Taşeli GES için ise ilk 5 yıl 76 milyon Euro, sonraki 25 yıl boyunca yıllık 31,9 milyon Euro ödeme yapacağı hesaplanmaktadır. 30 yıllık süreçte Sivas GES için 1,31 milyar Euro, Taşeli GES için ise 1,17 milyar Euro ödeme gerçekleştirilecektir. **Yalnızca Faz 1 kapsamındaki bu iki projenin ülkemize toplam maliyeti yaklaşık 2,5 milyar Euro’yu bulmaktadır.** Anlaşmada detaylarına yer verilmesi de toplam kurulu gücü 3.000 MWe olacak ek yenilenebilir enerji projelerinin geliştirilmesini öngören Faz 2 için, Faz 1 maliyetinin yüzde 50 daha fazlası, yani 3,7 milyar Euro ek maliyet oluşacağı ve bu anlaşmanın toplam yükünün 6 milyar Euro’ya yaklaşacağı öngörülebilir.

Proje Adı	Kurulu Güç (MWe)	Tahmini Yıllık Üretim (MWh)	Dönemler	Birim Fiyat (Euro/MWh)	Yıllık Tahmini Ödeme (Euro)
Sivas GES	1000	1.600.000	İlk 5 Yıl Boyunca	47,5	76.000.000
			Sonraki 25 Yıl Boyunca	23,415	37.464.000
Taşeli GES	1000	1.600.000	İlk 5 Yıl	47,5	76.000.000
			Sonraki 25 Yıl Boyunca	19,95	31.920.000
30 Yıllık Toplam Ödeme (Euro): 2.494.600.000					

Kolaylaştırıcı hükümleri düzenleyen **8. Maddenin, 4.fıkrası** “*Proje Şirketleri... Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde mümkün ve mevcut olduğu ölçüde yerli iş gücü, mal ve ulusal hizmetlerin kullanılmasına azami gayret gösterecek ve yerleştirme fırsatlarını araştıracaktır*” şeklinde bir hüküm içeriyor olsa da; Geliştirici Suudi Şirketinin personel seçiminde Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını tercih etmesi hususunda bağlayıcı nitelik taşımamaktadır. Bir yabancı yatırımcıya azami düzeyde kolaylık sağlandığı bir durumda, Türk Tarafının karşı taraftan en azından belli bir yüzdelik oranda T.C. vatandaşının istihdamını talep etmemiş olması dikkat çekicidir. **5. fıkra**, yabancı personel istihdamını mümkün kılmakta, yerli ve yabancı çalışanların sayısı ve oranına yönelik sarif bir hüküm belirtmemiştir.

Türk Hükümeti, Suudi Hükümetinin bir mali sorumluluk üstlenmediği bu anlaşmada, kamu eliyle 30 yıl boyunca alım garantili elektrik üretimi için kendi topraklarında bir Suudi Girişimci firmaya güneş santrali kurdukmakta, kapasite tahsis etmektedir. Alım garantili sözleşmeden doğan alacakların EÜAŞ tarafından zamanında ödenmemesi halinde devlet sorumluluk alacaktır. **8. Madde, 7.fıkra**ya göre; Suudi Hükümetinin mali sorumluluk almadığı anlaşmada, garantili elektrik alım sözleşmesi kapsamında, Proje şirketine ödenmesi gereken bedel vadesini 30 gün süre aştığı halde ödenmemişse ya da EÜAŞ özelleştirilmişse, iflas etmişse, tasfiye ya da yeniden yapılandırma kapsamına girmişse; Alıcı konumundaki EÜAŞ’ın mali yapısı, sahiplik oranı, hukuki varlığı değişmişse Türk Hükümeti devreye girecektir. 6 ay içinde, Suudi şirketinin alacaklarının aksamaması için, kredi itibarına sahip, teknik ve finansal yeterliliği olan başka bir alıcı tüzel kişiyi EÜAŞ yerine atayacaktır. Bu yeni yetkili Alıcı, önceki borçları da Suudilere ödeyecek, diğer tüm önceki yükümlülükleri de ifa edecek. 6 ay içinde Türk Hükümeti bu adımı atmazsa, alım garantili sözleşme ve fesih şartları Proje anlaşmasında belirtilecek.

Normal şartlarda, ulusal çıkarlara uygun olduğu takdirde ticaret veya yatırım konularında bir yabancı ülkeye “en gözetilen ulus” statüsü tanınarak avantajlar sağlanabilir, fakat yabancı yatırımcıya avantajlar sağlandığı durumlarda dahi, yatırımcıya ilave maliyeti olmayan konularda ev sahibi ülkenin ihtiyaçlarını gözeterek düzenlemeler öngörülebilir.

GES'lerin yatırım planında en azından gerekli malzemelerin (Türkiye'de dünya standartlarında oldukça yüksek kalitede üretilen güneş panellerini) Türkiye'nin yerli üreticilerinden tedarik edilmesini öngören bir maddenin dahi olmaması dikkat çekicidir.

Teşvikler, Vergilendirme, Döviz ve Muhasebe hükümlerini düzenleyen **10. Madde**, yerli güneş enerjisi yatırımcılarının mahrum bırakıldığı yüksek avantajlı yatırım olanağını Suudi Geliştirici firmaya sağlamaktadır.

Öncelikle, mezkûr anlaşma kapsamında, yatırımı gerçekleştirecek Suudi şirkete ücretsiz arazi tahsisi yapılmaktadır. Proje şirketleri; arazi haklarının edinilmesi, kiralanması ve kullanımı için herhangi bir bedel ödemeyecektir. İrtifak, kamulaştırma, mera vasıf değişikliği ve orman izinleri gibi gerekli tüm arazi hakları, EÜAŞ tarafından kendi adına edinilecek ve tescil edilecektir. Devlete ait taşınmazlar ile orman arazileri üzerindeki kullanım izinleri ise 49 yıl süreyle tesis edilecektir. Ayrıca santral sahasının 500 metre yarıçapı dahilindeki her türlü yapılaşma Türk makamlarının onayına tabi tutularak, santralin operasyonel güvenliği koruma altına alınacaktır.

Yatırımcı şirketlere, standart süreçlerin oldukça üzerinde vergi avantajları da sunulmaktadır: Herhangi bir "Yatırım Teşvik Belgesi" alınmasına gerek duyulmaksızın, Kurumlar Vergisi teşviki doğrudan uygulanacaktır. Proje için ithal edilecek her türlü ekipman, makine, yedek parça ve sarf malzemesi; gümrük vergisi, KDV ve Özel Tüketim Vergisi'nden (ÖTV) muaf tutulacaktır. Ekipman ve malzemelerin yurt içinden temin edilmesi durumunda da KDV muafiyeti hakkı tanınmıştır. Projelerin geliştirilmesi, inşası ve işletilmesiyle ilgili belgeler, Ticari İşletmeye Geçiş Tarihine kadar damga vergisinden istisna edilmiştir. KDV indirim hakları içinse 10 yıl boyunca herhangi bir zamanaşımı veya süre sınırlaması uygulanmayacaktır.

Anlaşmaya göre şirketler; tüm yasal defter, hesap ve kayıtlarını Euro cinsinden tutma, faturalandırma ve ödeme alma hakkına sahip olacaktır. Projenin inşaat ve işletme dahil her aşamasında yabancı personel istihdam edilmesine otomatik olarak izin verilmektedir. TEİAŞ, santrallerin kurulu gücü için ulusal şebeke kapasitesinin yeterli olacağını garanti edecek ve iletim anlaşmaları için şirketten teminat mektubu talep etmeyecektir. Hatta alıcı olarak belirlenen EÜAŞ ödemeleri 30 günden fazla geciktirir veya iflas ederse, devlet altı ay içinde aynı kredi itibarına sahip yeni bir alıcı atamakla yükümlü olacaktır. Sunulan bu kapsamlı avantajlar paketi, projenin yalnızca bir enerji yatırımı olmadığını; aynı zamanda devlet destekli, yüksek korumalı ve eşine az rastlanır bir modelin hayata geçirildiğini açıkça göstermektedir.

Güncel hesaplamalara göre ülkemizde yerli bir yatırımcı 1 MW kurulu güce sahip bir sistemi; güneş panelleri, diğer ekipmanlar, inşaat maliyeti, mühendislik maliyeti, işçilik maliyeti, sistem bağlantı bedeli, çevresel etki denetimi süreçleri, geliştirme maliyeti gibi kalemlerle, 400 bin ile 500 bin Euro arasında bir maliyetle kurmaktadır. Yaptığımız hesaplamalarda, Suudi şirkete verilecek büyük imtiyazlar ve avantajlar maliyetten düşüldüğünde, Suudi şirket aynı santrali 300 bin ile 350 bin Euro arasında bir maliyetle yapacağını öngörmekteyiz. Toplamda 2000 MW kurulu güçte 2 santralin maliyeti 600 milyon civarında olacaktır. Şirket 30 yıl için verilen alım garantisi sonunda yaklaşık 2,5 milyar Euro kazanç elde edecek ve üstüne santrali devretmesi durumunda kazancı 3 milyar Euro üzerinde gerçekleşebilir. İlk 5 yılda verilen yüksek alım garantisi ile şirket yaptığı yatırımı ve daha fazlasını geri kazanmış olacak ve sonrasında ise tamamen kar edecektir.

Güneş enerji santrallerinde bakım ve işletim maliyetleri diğer santral türlerine göre daha düşük gerçekleşeceğinden, elde edilecek 3 milyar Euro kazancın karşısında ihmal edilebilir. Yerli yatırımcılarımıza sağlanmayan kolaylıklar, imtiyazlar ve uluslararası anlaşma garantisi ile yapılacak bu santralleri, ülke çıkarlarına aykırı, yerli ve milli yaklaşımdan uzak, adil rekabeti zedeleyen, kamu yararını gözetmeyen, yatırımlar olarak değerlendirmektediriz.

12. Maddenin 2.fıkrası, *“İşbu Hükümetler Arası Anlaşma, Projelerin herhangi bir sebeple başarısız olması durumunda, doğrudan veya dolaylı olarak Tarafları birbirlerine karşı hiçbir yükümlülük altına sokmaz”* şeklinde olup, Suudi Geliştirici Şirketin yatırım faaliyetinde başarısız olması durumunda Türk Tarafı açısından yaşanabilecek herhangi bir ekonomik zararın telafisini imkânsız kalmaktadır.

Mezkûr anlaşma, hukukî açıdan da çok ciddi sakıncalar içermektedir:

Anlaşma'nın hukuki mimarisi dikkatle incelendiğinde; 30 ila 49 yıl boyunca Türkiye'nin egemen düzenleme yetkisini, yargı yetkisini ve mali yükümlülük çerçevesini özel bir hukuki rejime tabi kılan bir yapıyla karşılanmaktadır. Anlaşma yapısı itibarıyla bir enerji yatırım sözleşmesinden çok daha geniş bir hukuki rejim inşa etmektedir.

Anlaşmaya konu yatırımların doğrudan yabancı yatırım niteliği taşımasının hukuki ve politik sonuçlarına bakıldığında, ikili yatırım sözleşmesi ile çok uluslu şirketlerin (ki hangi şirket olacağı sözleşmede belirsizdir) Türkiye'ye çekilmeye çalışıldığı görülmektedir. Çok uluslu enerji şirketlerini Türkiye'de yatırım yapmaya ikna edebilmek adına yatırımın ekonomik ve politik riskleri azaltılmaya çalışılmaktadır. Politik riskin azaltılması demek, Türkiye'deki hukukun çok uluslu şirketi ikna edebilmek adına esnetilmesi, bu şirketlere özgü istisnai rejimlerin inşası anlamını taşımaktadır.

Anlaşma; ulusal mevzuatın belirli alanlarda fiilen askıya alınmasını sağlayan bir hukuki istikrar klozu, yatırımcı-devlet uyumsuzluk çözümünün tahkim yoluna tabi tutulması, 30 yıl boyunca döviz cinsinden sabitlenen bir tarife düzenlemesi, kamu arazilerinin bedelsiz tahsisi ile geniş çaplı vergi-harç-resim muafiyetleri, yasama denetimini büyük ölçüde dolanan değişiklik mekanizması ve yerli yatırım ile iş gücü noktasında bağlayıcı olmayan hükümleri ile "dışa bağımlılığı azaltma" söylemiyle gelişmesi yönleriyle sorunludur.

Anlaşma kapsamında Proje Şirketi'nin yabancı yatırımcı olarak nitelendirilmesi sağlanarak iç hukukta yargı yolunun devre dışı bırakılmasının önü açılmaktadır. Bu husus, uluslararası yatırım hukuku kapsamında Türkiye'nin egemen düzenleme alanını daraltmaktadır. Literatürde "Düzenleyici Çekingenlik" olarak kavramsallaştırılan bu durum, devletleri uluslararası uyumsuzluklara yol açabileceği korkusuyla etkin düzenlemeler ve denetimler yapmaktan geri duracakları bir pozisyona itmektedir.

Anlaşmanın göre **5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kanunu (YEK)** ve bu kanuna ilişkin ikincil düzenlemeler hariç olmak üzere, yenilenebilir enerji kaynaklarından elektrik üreten santrallere ilişkin Ulusal Mevzuat, Projelere ve her bir Proje Şirketine uygulanacaktır. Suudi şirketler lehine istisnai rejim öngören bu düzenlemeye göre YEK Kanunu'nun ikincil düzenlemeleri (YEKA gibi) bu projelere uygulanmayacaktır. Aynı koşullarda Türkiye'de yatırım yapan diğer özel şirketlere 5346 sayılı Kanun ve bağlı mevzuat uygulanırken Suudi yatırımcılara kişiye özel hukuk düzenlenmektedir. Belirli bir yatırım için tahsis edilmiş, sadece o yatırıma uygulanacak özel bir hukuki rejim kurulmaktadır.

Anlaşmanın tanımları içeren **1. Maddesinin 31.fıkrası** ile 5346 Sayılı Kanun'un 4. maddesine atıf yapılarak YEKA'lar tanımlanmış; **34.fıkarda ise** sahalar, YEKA'larda yer alan ve koordinatları yatırım anlaşmasında verilecek olan sahalar olarak tanımlanmıştır. Bu tanımlardan hareketle, anlaşmada öngörülen projeler YEKA'larda gerçekleştirilecek; ancak 5346 Sayılı Kanun'da bu alanların tahsisinde ve işletiminde uygulanması gereken rejim devre dışı bırakılacaktır. Böylelikle 5346 sayılı Kanun'un yatırımcıyı bağlayan hukuki yükümlülükleri yönünden istisna rejimi kurulmuştur.

Söz konusu projelerin YEKA mevzuatından muaf olarak kurulmasının Suudi şirkete yukarıda maddelerde bahsedilen avantajların yanında rekabet ve ihalelerden muafiyet sağlaması, ileride iç hukuk açısından da Türkiye'nin ulusal çıkarlarına aykırı olumsuz emsaller yaratma potansiyeline sahiptir. Şayet YEKA mevzuatı uygulansaydı, yatırımcı bu alanı ihale yoluyla ve en düşük tarifeyi sunması ihtimalinde alacakken, Anlaşmada sahanın tahsisi de dâhil birçok aşamada ihalesiz faaliyet imkânı öngörülmektedir. Suudi Hükümetinin belirleyeceği tek bir şirketin bu nitelikte bir yatırım yapması, ticarete rekabeti düzenleyen hiçbir iç hukuk mevzuatı ile bağdaşmamaktadır.

Sonuç olarak mezkûr anlaşma enerji bağımsızlığı, kamu maliyesinin korunması, anayasal egemenlik, çevre adaleti ve demokratik denetim gibi birçok siyasi başlıkta sakıncalar içermektedir. Partimizin yenilenebilir enerji geçişinin yerli sanayi, enerji kooperatifleri, belediye yatırımları ve kamu üretimi temelinde kurulması gerektiği tezinin, tam karşısı bir mimari oluşturulmuş ve AKP iktidarının özel ilişkilere sahip olduğu bir ülkenin tek bir yatırımcı şirketine tahsis edilmek istenmiştir.

Bilindiği üzere Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 90. maddesi, uluslararası antlaşmaların onaylanması, iç hukuka dahil edilmesi ve uyumsuzluk durumunda uygulanmasını düzenler. Usulüne göre yürürlüğe konulmuş uluslararası antlaşmalar kanun hükmündedir. Özellikle temel hak ve özgürlüklere ilişkin antlaşmalar ile kanunların uyumu halinde, uluslararası antlaşma hükümleri esas alınır. Mezkûr anlaşmada, Suudi Hükümetinin belirleyeceği Girişimci şirkete verilecek imtiyazlar doğrudan anayasal bir hükme dayandırılarak Türkiye'nin yargı denetiminden çıkarılmakta ve Girişimci şirket özel statülü bir hukuki kimliğe kavuşmaktadır.

Temel amacı Türkiye'deki yargı düzenini oluşturmak, ülkenin yönetileceği kanun ve diğer hukuki kaynakları tanımlamak olan Anayasa'ya dayanılarak kamu zararına yol açılması, anayasal düzenin ruhuna da aykırıdır ve sadece bu nedenle dahi, anlaşmanın uygun bulunduğu dair teklifin Anayasa Mahkemesi'nden geri dönmesi muhtemeldir. TBMM denetiminin, yalnızca uluslararası anlaşmalarda değil, tüm kanuni düzenlemeler için aslı işlevi, kamu adına halkın seçilmiş temsilcilerinin kanun yapım sürecini Anayasa ve diğer kanunlara uygun biçimde yürütmesidir. Anayasa mahkemesi tarafından iptal edilmesi için açık gerekçesi bulunan bir kanun teklifinin, tüm uyarılarımıza rağmen kabul edilmesi, bu teklifi kabul eden milletvekillerinin Anayasa karşısındaki ödevlerini tartışmalı hâle getirmektedir.

Bir başka vahim durum da Hükümet tarafından bu kadar tartışmalı bir tasarrufun aslında son derece küçük meblağda bir yatırım için yürürlüğe konmak istemesidir. Anlaşma kapsamındaki yatırımların birinci fazı 600 milyon Euro, ikinci fazı ise 1,2 milyar Euro tutardadır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti Hazinesi'nin 2025 yılında kamu finansmanı için ödediği faiz 50 milyar doların üzerindedir. Bu hesaba göre devletin yıllık ödediği faizin bir haftalık diliminden daha küçük boyutta bir yatırım için olumsuz emsal teşkil edecek biçimde iç hukuk denetiminden muafiyet sağlanması kabul edilemez.

Yatırımların yarattığı bir başka soru işareti de kurulacak iki GES'in çevresel etkisidir. Sivas ve Karaman'da kurulması öngörülen her iki tesis için tahsis edilen arazilerin tam mevkiinin yatırımın hayata geçirilmesinden öncesinde açıklanmasının yaratacağı sorunlar anlaşılabilir; fakat seçilen arazilerin çevre köylerdeki mera arazilerini içerip içermediği, koruma altındaki sit alanlarına zarar verip vermeyeceği, yatırım alanının çevresindeki köylerde çevresel ve ekonomik bir tahribat yaratıp yaratmayacağı konusunda hükümet yetkililerinden yeterli güvence alınamamıştır.

Güneş enerjisi gibi teknolojisi hızla gelişen bir alanda bugünün şartlarıyla Girişimci firmaya her türlü kolaylığı sağlarken, ev sahibi ülkeye ise 30 yıllık alım taahhüdü öngören bir anlaşma, şartların gelişimine göre zaman içinde ev sahibi ülkeye ağır yükler getirme riskini de taşımaktadır. Yenilenebilir enerjide maliyetlerin teknolojinin gelişmesiyle beraber düşmesi, bu açıdan fiyatların da azalması muhtemeldir, oysa bu anlaşmada yabancı yatırımcıya fiyat garantisini verilmiştir. İlerleyen yıllarda elektrik üretim maliyetlerinin düşüşü, Türkiye'yi alım taahhüdünde bulunduğu yabancı firmadan, yerli firmaların sağlayabildiği fiyattan yüksek bir meblağ ile satın alma zorunluluğuna sürükleyebilir. Dahası, yatırım anlaşmasının 30 yıllık süresi dolduğunda, Suudi Girişimcinin Türkiye'ye devretmesi öngörülen santraller, o günün şartlarıyla artık işlevini yitirmiş, teknoloji ve verimlilik anlamında devri geçmiş bir konumda kalabilir. Bir başka deyişle, Türkiye 30 yıl sonra değeri tamamen sıfıra inmesi kesin olan bir emtia üzerine tasarrufta bulunmaktadır.

Diğer önemli bir sorun ise, bu anlaşmada da yer alan Elektrik Üretim Anonim Şirketi'nin (EÜAŞ) sürekli garantör olarak kullanılmasıdır. Türkiye'nin enerji piyasasında, takas ve satın alma anlamında en büyük paya sahip olan EÜAŞ, enerji piyasasında bir kara deliğe dönüşmüş olan dağıtım şirketlerini sübvansane edebilmek için piyasadaki ortalama 2,2 TL Kilowatt-saat üzerinden aldığı elektriği, dağıtım şirketlerine 0,49 TL'ye satarak, her yıl görev zararı oluşturmaktadır. Bu görev zararları vatandaşın vergileri ile oluştuğundan vatandaşın ödemesindedir. Yani EÜAŞ bu yatırımları kendisi yapmak yerine, özel sektöre yaptırarak vatandaşın değil, dağıtım şirketlerinin desteklemesindedir. Hâl böyle iken, şirketin yatırım anlaşmaları için sürekli kefil pozisyonuna konulması, bu sorunun derinleşmesine neden olacaktır. Oysa asıl olması gereken, EÜAŞ'ın bu yatırımları devlet gücü ile kendisinin yapması ve vatandaşın çıkarına üretim kapasitesini arttırmasıdır.

Mezkûr anlaşma hakkındaki Dışişleri Komisyonu görüşmeleri sırasında, yukarıda değinilen bütün sorunlu hususlar ve bunlara yönelik kaygılarımız, sözcülerimiz tarafından ifade edilmiş, bunun karşısında Dışişleri Bakan Yardımcısı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakan Yardımcısı ve maiyetlerindeki bürokratlar; yatırım anlaşmasının kurgulanması, Türkiye için uzun vadede barındırdığı riskler ve ülke içerisinde yerli üreticilerin aleyhine yaratacağı çifte standart hususlarına yönelttiğimiz soruların neredeyse hiçbirine tatmin edici yanıtlar verememiştir. Anlaşma hiçbir talif komisyonunda görüşülmeden esas komisyon sıfatıyla Dışişleri Komisyonu'na havale edilmiş, anlaşmanın görüşüleceği toplantının tarihi ise tarafımıza yalnızca 5 gün önce bildirilmiştir. Üzerine haftalarca çalışılması gereken anlaşmanın 30 Nisan'da komisyona ilk havale edilmesinin üzerinden yalnız 13 gün sonra komisyon gündemine getirilmesi, görüşmeler sırasında anlaşmayı talif komisyona havale etmeye ve alt komisyon kurmaya yönelik dair iki önerimiz reddedilmiş; muhalefet şerhlerini teslim etmeleri için siyasi parti gruplarına 24 saatten daha kısa bir süre tanınmıştır. Bu eylemler ne TBMM İç Tüzüğü, ne Meclisimizin çalışma ilkeleri, ne de demokratik yasamanın ruhuyla uyusmamaktadır. Birçok örnekte tecrübe ettiğimiz üzere iktidar, yine tartışmalı bir düzenlemeyi TBMM denetiminden mümkün mertebe kaçırarak ve baskı yoluyla hızlıca geçirmek istemektedir.

Enerjide dışa bağımlılık olgusu sadece enerji kaynağı yönünden dışa bağımlılığa indirgenmemelidir. Enerji kaynağının kullanımı noktasında egemenlik ve yetki haklarına sahip olunabilmesi için finansman yönünden de bağımsız olmak gerekmektedir. Çokuluslu şirketler eliyle yönetilen bu süreç yerli ekipman ve işgücü kullanımını dışlarken, hukuku dönüştürmekte ve idari mekanizmaları devre dışı bırakmaktadır. Rekabet koşullarının kaldırıldığı, hukukun esnetildiği ortamda döviz kuru ile alım garantileri yapılması, temel bir kamusal hak olan elektriğe ucuz erişim hakkını da ihlal etmektedir. Anlaşma enerji bağımsızlığını güçlendirmek bir yana, yeni bir dışa bağımlılık biçimi yaratmaktadır. Bu yönüyle Türkiye'de halihazırda gelişmiş bir yerli yenilenebilir enerji ekipmanı üretim kapasitesi bulunması gerçeğiyle de örtüşmemektedir. Bu açıdan Anlaşma; sadece dışa bağımlılığı azaltmamakla kalmamakta, var olan yerli sanayi kapasitesinin gelişimini de sınırlamaktadır.

Yukarıda sıralanan hukuki, mali, çevresel ve egemenlik boyutlu itirazlar bir arada değerlendirildiğinde; bu uluslararası anlaşmanın mevcut hâliyle kabul edilmesi ciddi sakıncalar doğuracaktır. Anlaşma TBMM'de yapılacak görüşmelerde yalnızca “bir yatırım belgesinin onayı meselesi” şeklinde değil, **Türkiye'nin önümüzdeki yarım yüzyılda enerji geçişini hangi hukuki çerçevede, hangi sermaye yapısıyla yapacağına dair stratejik bir karar çerçevesinde ele alınmalıdır.**

Yukarıda belirtilen nedenlerle, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Suudi Arabistan Krallığı Hükümeti Arasında Yenilenebilir Enerji Santrali Projelerine İlişkin Hükümetlerarası Anlaşma muhalifiz.

Talih Özcan

Düzce

Utku Çakırözer

Eskişehir

Namık Tan

İstanbul

Oğuz Kaan Salıcı

İstanbul

Yunus Emre

İstanbul

MUHALEFET ŞERHİ

Teklif konu Hükümetlerarası Anlaşma, yenilenebilir enerji yatırımı görüntüsü altında toplumsal kaynakları, kamu arazilerini ve uzun vadeli alım garantilerini şirket merkezli bir yatırım modeline tahsis etmektedir. Anlaşmada Sivas ve Taşeli’nde toplam 2.000 MWe güneş enerjisi santrali kurulması, ikinci fazda ise 3.000 MWe ek kapasite geliştirilmesi öngörülmekte; bu projelerde üretilen elektriğin 30 yıl süreyle EÜAŞ tarafından satın alınacağı düzenlenmektedir.

Enerji politikaları yalnızca üretim kapasitesi, yatırım hacmi ve arz güvenliği başlıkları üzerinden değerlendirilemez. Enerji meselesi aynı zamanda toplumsal kaynakların kimlerin yararına kullanıldığı, doğayla nasıl bir ilişki kurulduğu ve toplumsal ihtiyaçların hangi modelle karşılandığı sorusudur. Bu nedenle enerji dönüşümünü yalnızca fosil yakıttan yenilenebilir kaynağa geçiş olarak ele alan yaklaşım eksik ve sorundur. Yenilenebilir enerji yatırımları da kendiliğinden ekolojik, toplumsal ve adil bir dönüşüm anlamına gelmemektedir.

Bu anlaşma; Euro bazlı tarife, al ya da öde esasına dayalı elektrik satın alma modeli, iletim bedelleri ve sistem kaynaklı bazı risklerin kamu tarafına yüklenmesi, mevzuat değişiklikleri karşısında yatırımcı lehine “ekonomik denge” güvencesi tanınması nedeniyle EÜAŞ ve kamu maliyesi üzerinde uzun vadeli yükümlülükler doğurmaktadır. Ayrıca proje şirketlerine tanınan vergi teşvikleri, teminat kolaylıkları, yabancı personel istihdamı, arazi hakları, kamulaştırma, mera vasfı değişikliği ve orman arazilerinin kullanımı gibi düzenlemeler; yerel halkın rızası, ekolojik etki, Meclis denetimi ve toplumsal şeffaflık bakımından yeterli güvence içermemektedir.

Bugün “yeşil dönüşüm” adı altında yürütülen birçok politika, doğayı ve müşterek yaşam alanlarını yeni yatırım ve sermaye birikim alanlarına dönüştürmektedir. Büyük ölçekli enerji projeleri; yoğun arazi kullanımı, mera ve orman alanları üzerindeki baskı, yerel geçim kaynaklarının zayıflaması ve toplumsal varlıkların özel şirketler lehine uzun süreli kullanımına açılmasıyla birlikte değerlendirilmelidir. Dolayısıyla mesele yalnızca enerjinin hangi kaynaktan üretildiği değil; hangi ihtiyaçlar için üretildiği, kim tarafından denetlendiği ve hangi toplumsal-ekolojik maliyetler üzerinden kurulduğudur.

Enerji bir piyasa faaliyeti değil, toplumsal bir hak olarak ele alınmalıdır. Enerji dönüşümü; şirketlerin kâr güvencelerine, uzun vadeli alım garantilerine ve sermaye birikimi mantığına göre değil; toplumsal yarar, ekolojik sınırlar, enerji yoksulluğuyla mücadele, yerel toplulukların söz ve karar hakkı ile demokratik denetim temelinde kurulmalıdır.

DEM Parti olarak; ekolojik yıkımı derinleştiren, doğayı ve müşterek yaşam alanlarını sermaye birikim süreçlerinin parçası haline getiren enerji politikalarına karşı; enerji üretimini kamusal yarar, ekolojik adalet, demokratik katılım ve toplumsal ihtiyaçlar temelinde ele alan bir yaklaşımın gerekli olduğunu düşünüyoruz. Bu gerekçelerle söz konusu anlaşmaya şerh düşünüyoruz.

Semra Çağlar Gökalp

Bitlis

MUHALEFET ŞERHİ

2/3662 esas numaralı “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Suudi Arabistan Krallığı Hükümeti Arasında Yenilenebilir Enerji Santrali Projelerine İlişkin Hükümetlerarası Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi”, 13 Mayıs 2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Dışişleri Komisyonu’nda görüşülmüştür.

Bu anlaşma, ilk bakışta yenilenebilir enerji yatırımı ve dış finansman temini bakımından olumlu bir girişim gibi izlenim oluşturmaktadır. Ancak anlaşma metni dikkatle incelendiğinde; Türkiye Cumhuriyeti’nin enerji egemenliği, mali yükümlülükleri, hukuk düzeni, kamu yararı, yerli üretim politikaları ve devletin düzenleme yetkisi açısından son derece ciddi sakıncalar barındırdığı görülmektedir.

Bu nedenle aşağıdaki gerekçelerle anlaşmaya muhalefet ediyoruz.

1. Enerji Egemenliği ve Kamu Yararı Açısından Sakıncalar

Anlaşma kapsamında Türkiye’de toplam 5.000 MW kapasiteye ulaşacak yenilenebilir enerji santrallerinin Suudi şirketleri tarafından geliştirilmesi öngörülmektedir. İlk aşamada Sivas ve Karaman’da toplam 2.000 MW’lık santral kurulacaktır.

Ancak bu projelerde:

- 30 yıl boyunca üretilen elektriğin EÜAŞ tarafından satın alınması,
- Tarifelerin avro bazlı belirlenmesi,
- Uluslararası tahkim güvencesi altına alınması...

... gibi faktörlerin, Türkiye açısından uzun vadeli ve ağır mali yükler doğuracağı endişesini taşıyoruz.

Devletin asli görevi enerji arz güvenliğini sağlamak olmakla birlikte, bu görev; kamu kaynaklarının yabancı yatırımcı lehine uzun vadeli garanti mekanizmalarıyla tahsis edilmesini meşrulaştırmaz.

Türkiye’nin güneş ve rüzgâr potansiyeli yüksek bir ülke olduğu doğrudur. Ancak bu potansiyelin değerlendirilmesi; yerli sermaye, yerli teknoloji, milli mühendislik ve rekabetçi ihale süreçleriyle yapılmalıdır. Bu anlaşma ise belirli bir yabancı yatırımcıya ayrıcalıklı rejim tanımaktadır.

2. Rekabetçi İhale Düzeninin Devre Dışı Bırakılması

Anlaşmada projelerin doğrudan Suudi Arabistan tarafınca geliştirileceği hüküm altına alınmıştır. Bu yaklaşım, şeffaf rekabeti, açık ihale ilkesini ve yerli yatırımcıların eşit şartlarda yarışma hakkını fiilen ortadan kaldırmaktadır.

Türkiye’de bugüne kadar uygulanan YEKA modeli rekabetçi ihale mantığına dayanırken, bu anlaşma diplomatik ayrıcalık üzerinden yatırım tahsisi yaratmaktadır. Bu durum; hem kamu ihale mantığına, hem de serbest rekabet ilkesine aykırıdır.

3. Devletin Düzenleme Yetkisinin Sınırlandırılması

Anlaşmanın en sakıncalı yönlerinden biri, mevzuat değişikliği halinde yatırımcının “ekonomik dengesinin korunacağına” ilişkin hükümdür.

Bu hüküm fiilen: Türkiye Cumhuriyeti’nin gelecekte enerji piyasasına ilişkin yapacağı düzenlemeleri, vergi politikalarını, çevresel standartları ve teşvik rejimlerini uluslararası yatırımcı lehine katılaştırmaktadır. Yani Türkiye Cumhuriyeti ileride kamu yararı gereği yeni bir düzenleme yapmak isterse, yatırımcı “ekonomik denge bozuldu” iddiasıyla tazminat talebinde bulunabilecektir.

Bu tür hükümler, klasik yatırım anlaşmalarında görülen “istikrar maddeleri”nin ağırlaştırılmış versiyonlarıdır ve devletin egemen düzenleme yetkisini zayıflatır.

4. ICSID ve Uluslararası Tahkim Yoluyla Egemenlik Aşınması

Anlaşmanın 4’üncü maddesinde yatırımcı şirketin; ICSID kapsamında yatırımcı sayılacağı, uyuşmazlıkların uluslararası tahkime götürülebileceği ve yatırımın mevcut yatırım koruma anlaşmaları ve uluslararası tahkim mekanizmaları kapsamına girebileceği anlaşılmaktadır. Ayrıca, uyuşmazlıkların tarafsız bir tahkim yerinde çözüleceği belirtilmektedir.

Bu durum şu riskleri doğurmaktadır:

- Uyuşmazlıkların önemli bölümünün uluslararası tahkime taşınabilmesi,
- Enerji politikalarının uluslararası tahkim baskısı altına girmesi,
- Gelecekte milyarlarca avroluk tazminat davalarıyla karşı karşıya kalınması.

Özellikle enerji sektöründe geçmişte birçok ülkenin ICSID kararları nedeniyle ağır tazminatlar ödediği bilinmektedir. Bu sebeple; enerji altyapısı gibi stratejik bir alanda devletin hareket alanının bu derece daraltılması kabul edilemez.

5. Avro Bazlı Alım Garantileri ve Kur Riski

Anlaşma metninde, elektrik alım tarifeleri doğrudan avro üzerinden belirlenmiştir. Bu model, Türk lirasının değer kaybı halinde kamu maliyesi üzerinde ağır baskı yaratacaktır. Elektrik fiyatlarının uzun vadede vatandaşın sırtına yüklenmesine neden olacaktır. Enerji maliyetlerini döviz kuruna bağımlı hale getirecektir. Türkiye’nin geçmişte döviz bazlı kamu-özel iş birliği projelerinde yaşadığı mali sorunlar ortadadır.

6. Yerli Sanayi ve Teknoloji Transferi Açısından Yetersizlik

Anlaşma metninde, yerli iş gücü ve yerli ürün kullanımına ilişkin hükümler son derece zayıf tutulmuştur. Metinde yalnızca “azami gayret gösterileceği” belirtilmektedir. Anlaşma metni; herhangi bir yerli üretim zorunluluğu, teknoloji transferi şartı, milli mühendislik katkısı, yerli panel veya ekipman kullanım kotası vs. gibi niteliklerden yoksundur. Bu şekilde Türkiye, yenilenebilir enerji sektöründe yüksek teknoloji üreticisi olmak yerine, yalnızca arazi sağlayan ve alım garantisi veren ülke konumuna indirgenmektedir.

7. Vergi Muafiyetleri ve Kamu Zararı Riski

Anlaşma kapsamında yatırımcı şirkete; kurumlar vergisi teşviki, KDV muafiyeti, gümrük vergisi istisnası, damga vergisi istisnası ve çeşitli harç muafiyetleri tanınmaktadır. Üstelik yatırım teşvik belgesi alma şartı dahi aranmamaktadır.

Yani kamu; arazi sağlayacak, altyapıyı hazırlayacak, iletim kapasitesini oluşturacak, elektrik alım garantisi verecek ve vergiden vazgeçecektir. Buna rağmen, yatırımın stratejik kontrolü yabancı yatırımcıda kalacaktır. Bu model, riskin kamuda; kazancın ise özel yabancı yatırımcıda toplandığı dengesiz bir yapı oluşturmaktadır.

8. Arazi ve Kamulaştırma Yetkilerinin Kullanımı

Anlaşma kapsamında; kamulaştırma işlemleri, mera vasıf değişiklikleri, orman izinleri ve irtifak hakları EÜAŞ tarafından yatırımcı lehine yürütülecektir.

Bu hüküm; çevresel hassasiyetleri, yerel halkın mülkiyet haklarını, mera ve tarım alanlarının korunmasını göz ardı etme riski taşımaktadır. Başka bir deyişle, kamu gücü doğrudan yabancı yatırımcı lehine seferber edilmektedir.

SONUÇ

Türkiye'nin yenilenebilir enerji yatırımlarına ihtiyacı vardır. Ancak bu ihtiyaç; enerji egemenliğinden taviz verilmesini, devletin düzenleme yetkisinin sınırlandırılmasını, yabancı yatırımcı lehine uzun vadeli döviz garantileri verilmesini, uluslararası tahkim baskısı altına girilmesini ve yerli sanayi politikalarının zayıflatılmasını meşrulaştıramaz.

Milli enerji politikası; üretim kapasitesini artırırken aynı zamanda: yerli teknoloji geliştiren, yerli şirketleri güçlendiren, kamu maliyesini koruyan, hukuki egemenliği muhafaza eden bir anlayış üzerine kurulmalıdır.

Bu anlaşma ise Türkiye'yi enerji alanında üretici ve teknoloji geliştirici bir ülke olmaktan ziyade, yabancı yatırımcıya uzun vadeli garantiler sunan bir pazar konumuna sürüklenme riski taşımaktadır.

Bu nedenlerle söz konusu anlaşmanın mevcut haliyle uygun bulunmadığını değerlendiriyor; kamu yararı, enerji egemenliği ve milli ekonomik çıkarlarımız açısından anlaşmaya muhalefet ediyoruz.

Metin Ergun

Muğla

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ
NUMAN KURTULMUŞ'UN TEKLİFİ

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
İLE SUUDİ ARABİSTAN KRALLIĞI
HÜKÜMETİ ARASINDA YENİLENEBİLİR
ENERJİ SANTRALİ PROJELERİNE İLİŞKİN
HÜKÜMETLERARASI ANLAŞMANIN
ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA
DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- (1) 3 Şubat 2026 tarihinde Riyad'da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Suudi Arabistan Krallığı Hükümeti Arasında Yenilenebilir Enerji Santrali Projelerine İlişkin Hükümetlerarası Anlaşma”nın onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

DIŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

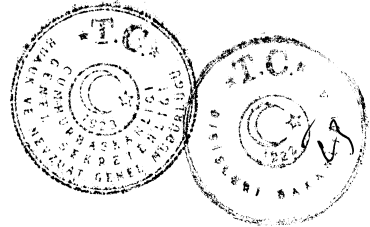
**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
İLE SUUDİ ARABİSTAN KRALLIĞI
HÜKÜMETİ ARASINDA YENİLENEBİLİR
ENERJİ SANTRALİ PROJELERİNE İLİŞKİN
HÜKÜMETLERARASI ANLAŞMANIN
ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA
DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- Teklifin 1'inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2- Teklifin 2'nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3- Teklifin 3'üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
İLE
SUUDİ ARABİSTAN KRALLIĞI HÜKÜMETİ
ARASINDA
YENİLENEBİLİR ENERJİ SANTRALİ PROJELERİNE
İLİŞKİN
HÜKÜMETLERARASI ANLAŞMA

DİBACE

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti bundan böyle “Türk Tarafı” olarak, ve Suudi Arabistan Krallığı Hükümeti bundan böyle “Suudi Arabistan Tarafı” olarak ve birlikte “Taraflar” olarak anılacaktır;

Anılan ülkeler arasında her alanda var olan dostane ilişkilerin güçlendirilmesi; elektrik sektöründe mevcut ve uygulanmakta olan ve Taraflar arasındaki ilişkileri pekiştiren ve derinleştiren ortaklıklar ve projeler dâhil olmak üzere, çeşitli sektörlerde Türkiye Cumhuriyeti ve Suudi Arabistan Krallığı şirketleri arasındaki yakın ilişkilerin desteklenmesi; enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesi, yenilenebilir enerji kaynaklarının ve yenilikçi yeşil teknolojilerin teşvik edilmesi, geliştirilmesi ve bunların verimli şekilde kullanılmasına imkan sağlayacak ilişkilerin desteklenmesi arzusu ile,

Taraflarca 17 Temmuz 2023 tarihinde imzalanan, yenilenebilir enerji, hidrojen, enerji verimliliği, döngüsel karbon ekonomisi, hidrokarbonlar ve yeni teknolojiler alanlarında iş birliğini teşvik eden Enerji Alanındaki Mutabakat Zaptı ve Taraflar arasında 8 Ağustos 2006 tarihinde imzalanan Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmayı hatırlayarak,

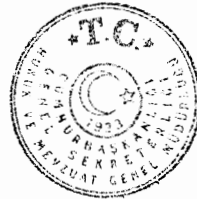
Türkiye Cumhuriyeti’nde ilave yenilenebilir enerji projelerinin desteklenmesini ve geliştirilmesini kolaylaştırmak amacıyla,

Taraflar aşağıdaki hususlarda anlaşmaya varmışlardır:

Madde 1 Tanımlar

İşbu HAA kapsamında kullanılan büyük harflerle yazılmış terimler ve ifadeler bağlamı aksini gerektirmedikçe aşağıdaki anlamlara sahip olacaktır:

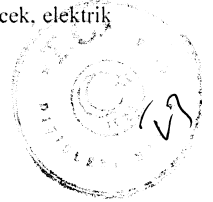
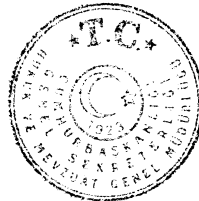
1. “**Bağlı Kuruluş**” herhangi bir kişi (gerçek veya tüzel) ile ilgili olarak, doğrudan veya dolaylı olarak bir veya daha fazla aracı üzerinden o kişiyi Kontrol eden, o kişi tarafından Kontrol edilen veya o kişiyle ortak Kontrol altında bulunan herhangi bir başka kişi (gerçek veya tüzel) anlamına gelecektir;
2. “**Yükleniciler**” Projelerden her biri ile ilgili olarak, Santralin tamamının veya herhangi bir bölümünün tasarımı, mühendisliği, tedariki, temini, taşınması, montajı, inşası, kurulumu, test edilmesi ve devreye alınması ile Santralin işletme ve bakımının yanı sıra tesis, ekipman ve malzeme tedarikiyle bağlantılı olarak, Geliştirici ve/veya Proje Şirketi tarafından doğrudan görevlendirilen tedarikçilerden ve/veya yüklenicilerden herhangi biri anlamına gelecektir;

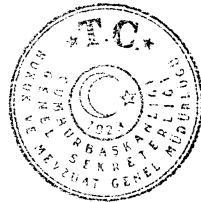
3. **“Kontrol”** (kontrol etme, kontrol altında olma ve ortak kontrol altında olma terimlerini de içerecek şekilde), doğrudan veya dolaylı olarak, hisse sahipliği, sözleşme veya başka bir şekilde bir kişinin yönetimini ve politikalarını yönlendirme veya yönlendirilmesini sağlama yetkisine sahip olunması anlamına gelecektir;
4. **“Kurumlar Vergisi Teşviki”** işbu HAA'nın imza tarihinde yürürlükte olan ve daha sonraki herhangi bir değişiklik, yürürlükten kaldırma veya yerine yeni bir düzenlemenin getirilmesine bakılmaksızın uygulanmaya devam edecek olan, 30 Mayıs 2025 tarihli ve 32915 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Resmî Gazetesi'nde yayımlanan 9903 Sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar'ın 20. Maddesinin birinci fıkrasında belirtilen Stratejik Hamle Programı yatırımlarına uygulanan kurumlar vergisi indirim oranı ve yatırıma katkı oranı anlamına gelecektir. Kurumlar Vergisi Teşviki hesaplamasında, ilgili Proje Şirketi tarafından Vergi Usul Kanunu çerçevesinde sermayeleştirilmiş olan ve EUR cinsinden beyan edilen tüm maliyetler, giderler ve harcamalar esas alınacaktır.
5. **“Atanmış Makamlar”** işbu HAA'nın 3. Maddesi uyarınca Taraflarca atanan yetkili merciler anlamına gelecektir;
6. **“Geliştirici”** HAA'nın 4. Maddesi uyarınca Taraflarca karşılıklı olarak mutabık kalınacak şirket veya bu şirketin, Proje Şirketleri hariç olmak üzere herhangi bir Bağlı Kuruluşu anlamına gelecektir;
7. **“Doğrudan Anlaşma”** her bir Yatırım Anlaşması, Elektrik Satın Alma Anlaşması ve Arazi Kiralama Sözleşmesi ile ilgili olarak; (i) ilgili Proje Şirketi ve/veya Proje ile ilgili olarak proje finansmanı sağlayan finansman kuruluşları (veya bunların bir temsilcisi), (ii) ilgili Proje Şirketi ve (iii) ilgisine göre, Türk Tarafı ve/veya Alıcı arasında akdedilecek anlaşma anlamına gelecektir;
8. **“Yürürlük Tarihi”** HAA'nın 13. Maddesinde verilen anlama sahip olacaktır;
9. **“Elektrik Piyasası Dengeleme ve Uzlaştırma Yönetmeliği”** veya **“DUY”** 14 Nisan 2009 tarihli ve 27200 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Resmî Gazetesi'nde yayımlanan, zaman zaman yenilenebilecek veya değiştirilebilecek olan Elektrik Piyasası Dengeleme ve Uzlaştırma Yönetmeliği anlamına gelecektir;
10. **“EUR”** Avrupa Birliği'nin yasal para birimi anlamına gelecektir;
11. **“EÜAŞ”** Türkiye Cumhuriyeti kanunlarına uygun olarak kurulmuş bir şirket olan, Elektrik Üretim Anonim Şirketi anlamına gelecektir;
12. **“Yabancı Çalışan”** Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmayan ve Projelerin amaçları doğrultusunda, Geliştiricinin talimatıyla ya da yönlendirmesiyle, ilgili Proje Şirketi veya bunların herhangi bir Yüklenicisi tarafından istihdam edilen ve/veya herhangi bir şekilde dahil edilen kişi anlamına gelecektir;

13. “Grup” bir Proje ile ilgili olarak, ilgili Proje Anlaşmalarında bu Proje için belirlenen minimum kapasiteye sahip olan, bu Proje için Santralin elektrik üreten ünitesi anlamına gelecektir;
14. “HAA” zaman zaman değiştirilebilecek, düzenlenebilecek veya yenilenebilecek şekilde işbu Hükümetlerarası Anlaşma anlamına gelecektir;
15. “Yatırım Anlaşması” Projelerin her biri ile ilgili olarak, ilgili Proje Şirketi ile Türk Tarafı arasında, ilgili Proje’nin uygulanmasına ilişkin imzalanacak anlaşma anlamına gelecektir;
16. “KUPST” Dengeleme ve Uzlaştırma Yönetmeliği (“DUY”) uyarınca, Satıcı tarafından bir Uzlaştırma Dönemi için sunulan nihai günlük üretim veya tüketim programından bir Grup’un veya Santralin sapması nedeniyle Alıcı tarafından ödenmesi gereken tutar anlamına gelecektir;
17. “Arazi Kiralama Sözleşmesi” işbu HAA’nın 9. Maddesinde verilen anlama sahip olacaktır;
18. “Arazi Hakları” işbu HAA’nın 9. Maddesinde verilen anlama sahip olacaktır;
19. “5346 Sayılı Kanun” 18 Mayıs 2005 tarihli ve 25819 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Resmî Gazetesi’nde yayımlanan, zaman zaman yenilenebilecek veya değiştirilebilecek olan 5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanun anlamına gelir;
20. “Ulusal Mevzuat” Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde geçerli olan ve zaman zaman değiştirilebilen veya düzenlenebilen her türlü mevzuat dahil olmak üzere kanun ve düzenlemeler anlamına gelecektir;
21. “Faz 1 Projeleri” işbu HAA’nın 2. Maddesinde verilen anlama sahip olacaktır;
22. “Faz 2 Projeleri” işbu HAA’nın 2. Maddesinde verilen anlama sahip olacaktır;
23. “Santral” her bir Proje ile ilgili olarak, ilgili Proje Şirketi tarafından inşa edilecek, sahip olunacak, işletilecek ve işletmeden çıkarılacak mekanik ekipman ve ilişkili tesisler dahil olmak üzere elektrik üretim tesisleri anlamına gelecektir;
24. “Elektrik Satın Alma Anlaşması” Projelerden her birine ilişkin olarak, Proje Şirketi ile Alıcı arasında imzalanan, ilgili Proje kapsamında üretilen elektrik enerjisinin al ya da öde esasına dayalı alım satımına dair, zaman zaman değiştirilebilecek, elektrik satın alma anlaşması anlamına gelecektir;

25. “**Proje**” ifadesi, bağlamın gerektirdiği şekilde, Faz 1 Projeleri veya Faz 2 Projelerinden herhangi biri anlamına gelir ve “**Projeler**” terimi, birlikte Faz 1 Projeleri ve Faz 2 Projeleri anlamına gelecektir;
26. “**Proje Anlaşmaları**” her bir Proje ile ilgili olarak, ilgili Proje Şirketi ile Türk Hükümeti Makamları arasında işbu Taraflar açısından geçerli ve ıera edilebilir nitelikte olan, Yatırım Anlaşması, Elektrik Satın Alma Anlaşması, İletim Anlaşmaları, Arazi Kiralama Sözleşmeleri ve ilgili Proje’yi düzenleyen hükümleri belirleyecek ve uygulanmasını sağlayacak tüm anlaşmalar veya sözleşmeler anlamına gelecektir;
27. “**Proje Ticari İşletmeye Geçiş Tarihi**” her bir Proje ile ilgili olarak, Proje’nin tamamı için ticari işletmeye geçişin sağlandığı tarih anlamına gelecektir;
28. “**Proje Şirketi**” her bir Projeye ilişkin olarak, Geliştirici tarafından ilgili Proje’nin uygulanması amacıyla kurulacak özel amaçlı şirket anlamına gelecektir;
29. “**Alıcı**” (i) EÜAŞ veya (ii) Türk Tarafının Atanmış Makamı tarafından Yatırım Anlaşması’na uygun olarak EÜAŞ’ın yerine geçmek üzere atanabilecek, Türk Tarafının kontrolü altında olan, Alıcı’nın Elektrik Satın Alma Anlaşması’ndaki yükümlülüklerini yerine getirebilecek kredi itibarı ile teknik ve finansal kapasiteye sahip olan başka bir tüzel kişi anlamına gelecektir;
30. “**Alıcı Kredi Desteği**” özellikleri Elektrik Satın Alma Anlaşması’nda detaylandırılacak olan banka teminat mektubu şeklindeki kredi desteği anlamına gelecektir;
31. “**Yenilenebilir Enerji Kaynak Alanları**” 5346 Sayılı Kanun’un 4. Maddesi uyarınca Resmî Gazete’de ilan edilen alanlar anlamına gelecektir;
32. “**Uzlaştırmaya Esas Veriş-Çekiş Birimi**” DUY kapsamında kendisine verilen anlama sahip olacaktır;
33. “**Uzlaştırma Dönemi**” DUY’da verilen anlama sahip olacaktır;
34. “**Sahalar**” Resmî Gazete’de ilan edilen yenilenebilir enerji kaynak alanlarında yer alan ve koordinatları Yatırım Anlaşması’nda verilecek olan sahalara anlamına gelecektir;
35. “**Vergi Usul Kanunu**” 10, 11 ve 12 Ocak 1961 tarihlerinde ve 10703, 10704 ve 10705 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Resmî Gazetelerinde yayımlanan, zaman zaman yenilenebilecek veya değiştirilebilecek olan 213 sayılı Kanun anlamına gelir;
36. “**TEİAŞ**” Türkiye Cumhuriyeti’nin ulusal elektrik iletim sistemi operatörü olan, Türkiye Elektrik İletim Anonim Şirketi anlamına gelecektir;

37. "İletim Anlaşmaları" her bir Proje ile ilgili olarak, TEİAŞ ile ilgili Proje Şirketi arasında ulusal iletim şebekesine bağlantı veya kullanımına ilişkin imzalanacak iletim sistemi bağlantı anlaşması, iletim sistemi kullanım anlaşması ve diğer anlaşmaların tümü anlamına gelecektir;

38. "Türk Hükümeti Makamı" Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin; her durumda, Türk Tarafı'nın doğrudan veya dolaylı kontrolü altında bulunduğu ölçüde, herhangi bir devlet kurumu, bakanlık, makam veya herhangi bir düzenleyici otorite veya herhangi bir yerel yetkili makamı ve bunların herhangi birinin devralanı veya halefi dahil olmak üzere, yürütme, düzenleyici veya idari fonksiyonlarını yerine getiren organları anlamına gelecektir;

39. "KDV" Ulusal Mevzuat kapsamında tanımlanan katma değer vergisi anlamına gelecektir.

Madde 2

Amaç

1. İşbu HAA'nın amacı, yenilenebilir enerji, yeşil teknolojiler ve inovasyon alanlarında Taraflar arasında iş birliğini güçlendirmek ile enerji arz güvenliği ve yeşil dönüşüm alanlarında Tarafların hedef ve önceliklerine katkı sunabilecek nitelik ve büyüklükteki projelerin teşvik edilmesidir.

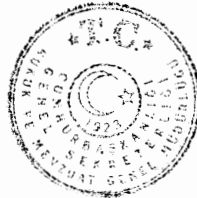
2. Taraflar, Santrallerin tasarımı, mühendisliği, tedariki, inşaatı, test edilmesi, devreye alınması, işletilmesi, bakımı ve devreden çıkarılması dahil olmak üzere Projelerle bağlantılı tüm faaliyetlerin işbu HAA ve yürürlükteki ulusal mevzuata uygun olarak ve ilgili Yatırım Anlaşmasında öngörülen süre içerisinde gerçekleştirilmesi hususunda mutabık kalmışlardır.

3. Taraflar, Sahalarda, aşağıda yer alan ve Geliştirici tarafından geliştirilecek, her biri toplam 1.000 (bin) MWe sözleşme kapasitesine sahip iki (2) adet güneş enerjisi santrali projesinden oluşan toplam 2.000 (iki bin) MWe sözleşme kapasiteli yenilenebilir enerji projelerinin (birlikte "Faz 1 Projeleri") geliştirilmesini, gerçekleştirilmesini ve uygulanmasını kolaylaştırmak, desteklemek ve bu konuda iş birliği yapmak amacıyla işbu HAA'yı akdetmişlerdir.

a. Taşeli Güneş Enerjisi Santrali 1.000 (bin) MWe; ve

b. Sivas Güneş Enerjisi Santrali 1.000 (bin) MWe.

4. Taraflar ayrıca, işbu HAA kapsamında, toplam kurulu gücü 3.000 (üç bin) MWe olacak şekilde ek yenilenebilir enerji projelerinin (birlikte "Faz 2 Projeleri") geliştirilmesi, gerçekleştirilmesi ve uygulanması hususunda kolaylaştırma, destekleme ve iş birliği yapma konusunda anlaşmaya varmışlardır.

5. Faz 2 Projeleri kapsamında Sahalar ve her bir Elektrik Satın Alma Anlaşmasına konu elektrik enerjisinin satın ve alımında uygulanacak tarife ile bu tarifenin koşulları ve diğer hususlar, her defasında, işbu HAA'nın tabi olduğu onay sürecine tabi olarak, Taraflar arasında ayrıca imzalanacak bir anlaşma veya diplomatik notalar ya da mektuplar teatisi yoluyla kararlaştırılacaktır. Faz 2 Projeleri, işbu HAA (ve ilgili Proje Anlaşmaları) ve Taraflar arasında, diğer hususların yanı sıra, sahalara ve tarifelere yönelik yapılacak anlaşmalar doğrultusunda uygulanacaktır.

Madde 3 Atanmış Makamlar

1. Taraflar, işbu HAA'nın hükümlerinin uygulanmasını koordine etmek ve gözetim altında tutmak üzere aşağıda belirtilen makamları yetkilendirmiştir ("**Atanmış Makamlar**"):

- a. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti adına: Türkiye Cumhuriyeti Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı; ve
- b. Suudi Arabistan Krallığı Hükümeti adına: Enerji Bakanlığı.

2. Türk Tarafı işbu HAA ile,

- a. Türkiye Cumhuriyeti Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına her bir Proje için bir Yatırım Anlaşmasını imzalama, ve
- b. Alıcı'ya, her bir Projeye ilişkin olarak ilgili Proje Anlaşmalarını imzalama ve Proje ile bağlantılı olarak her türlü ödemeyi yapmayı kabul etme,

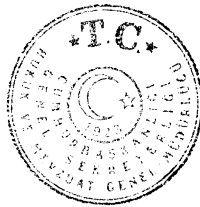
yetkisi verir.

3. Suudi Arabistan Tarafı işbu HAA ile,

- a. Enerji Bakanlığına, Projelerin uygulanmasını Türk Tarafı ile koordine etme,
- b. Enerji Bakanlığına, 4. Madde hükümleri uyarınca Geliştiriciyi atama,

yetkisi verir.

4. Taraflardan her biri, kendilerince belirlenmiş Atanmış Makamlarında meydana gelen her türlü değişikliği diplomatik kanallar aracılığıyla diğer Tarafa bildirecektir.

Madde 4
Geliştirici

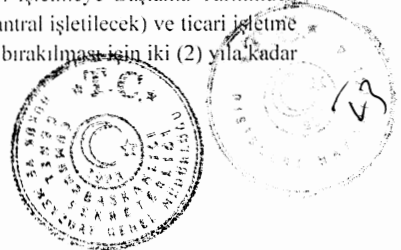
1. Taraflar, işbu HAA kapsamında Geliştirici sıfatını haiz olacak şirketin belirlenmesine ilişkin olarak, aşağıda belirtilen hususlar dikkate alınarak, diplomatik kanallar aracılığıyla müteakiben anlaşacaklardır:

- a. Geliştirici, bir Suudi şirketi olacak ve Projelerle ve işbu HAA ile bağlantılı işlem kapsamında bir "yatırımcı" sıfatını haiz olacaktır ve Projeler ile her bir bileşeni, 8 Ağustos 2006 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Suudi Arabistan Krallığı Hükümeti arasında imzalanan Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma, İslam Konferansı Teşkilatına Üye Ülkeler Arasında Yatırımların Teşviki, Korunması ve Garanti Edilmesi Anlaşması ve ICSID Sözleşmesi kapsamında bir "yatırım" teşkil edecek olup bu nitelendirme, Geliştirici ile Türk Tarafı arasında doğabilecek herhangi bir uyuşmazlık bakımından da geçerlidir. Buna ek olarak ve sınırlama olmaksızın, Taraflar, ICSID Sözleşmesi'nin 25(2)(b) maddesi ve Ulusal Mevzuat uyarınca, Geliştirici'nin Suudi Arabistan Krallığı'nın şirketi olarak muamele göreceğini kabul ve beyan ederler.
- b. Müteakiben akdedilecek Proje Sözleşmelerine, uygulanabilir olduğu ölçüde, bir tarafta Geliştirici veya Proje Şirketi, diğer tarafta ise Türk Hükümeti Makamları taraf olacaktır.
- c. Suudi Arabistan Tarafı, işbu HAA kapsamında Geliştirici veya Proje Şirketlerine ait yükümlülükleri üstlenmeksizin, diplomatik kanallar aracılığıyla Geliştiriciyi atayacaktır. Türk Tarafı, sadece kendi takdirine bağlı olarak Geliştirici'nin onaylanmasına ilişkin kararını Suudi Arabistan Tarafına bildirecektir. Ticari esaslara göre faaliyet gösteren Geliştirici, Suudi Tarafını temsilen hareket etmeye yetkili değildir.
- d. Suudi Arabistan Tarafı, 3. Maddede atıfta bulunulan görevlerden sorumludur.

Madde 5
Yatırım Anlaşmaları

1. Türk Tarafının Atanmış Makamı ile her bir Proje Şirketi Projelerin işbu HAA ve Ulusal Mevzuata uygun olarak uygulanması için tarafların hak ve yükümlülüklerine ilişkin birer Yatırım Anlaşması imzalayacaktır ve Projelerin her birinin Yatırım Anlaşmaları özel hukuka tabi olacaktır.

2. Her bir Yatırım Anlaşması, ilgili Proje'nin Ticari İşletmeye Başlama Tarihinden itibaren otuz (30) yıl süre boyunca (bu süre zarfında Santral işletilecek) ve ticari işletme süresinin sona ermesinin ardından Proje'nin devre dışı bırakılması için iki (2) yıla kadar

ilave süre boyunca yürürlükte olacaktır. Şüpheye mahal vermemek için, Yatırım Anlaşması, anlaşma içinde ayrıntıları belirtilen belirli olaylar için inşaat süresi, ticari işletme süresi ve/veya devreden çıkarma süresinin uzatılması sebeplerini içerebilir.

3. Her bir Yatırım Anlaşması, Proje Şirketi'nin, kararlaştırılan kurulu kapasitenin her MWe başına 30.000 EUR ile çarpılması suretiyle hesaplanan tutarda, Türk Tarafına bir teminat mektubu vermesini ve söz konusu teminat mektubunun Yatırım Anlaşması'nda belirtilen kapanış tarihinde sunulmasını ve her bir Yatırım Anlaşması'nda belirtilen, planlanan Ticari İşletmeye Alım Tarihi'ni takip eden altı (6) ay sonrasına kadar geçerli ve talep üzerine nakde çevrilebilir olmasını şart koşacaktır. Ancak, Ticari İşletmeye Alım Tarihi'nden itibaren bir (1) ay içinde teminat mektubu Proje Şirketi'ne iade edilecektir. Proje Şirketi, Yatırım Anlaşmaları kapsamında Santralin inşası ve işletmeye alınması yükümlülüğünün yerine getirilmesine ilişkin olarak başka herhangi bir teminat sağlamakdan muaf tutulacaktır.

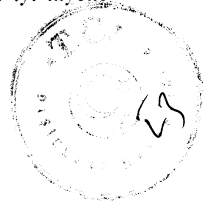
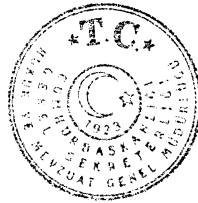
4. Taraflar, işbu HAA'nın imza tarihinden sonra Ulusal Mevzuatta herhangi bir değişiklik meydana gelmesi ve söz konusu mevzuat değişikliğinin ilgili Proje'nin ekonomik dengesini o Proje Anlaşmalarına göre olumlu veya olumsuz yönde etkilemesi durumunda, ilgili Proje Anlaşmalarının hükümlerinin, söz konusu mevzuat değişikliğinin meydana gelmemiş olması halinde her bir tarafın içinde bulunacağı ekonomik konuma ilgili Proje'nin (ilgili Proje Anlaşmaları kapsamındaki ilgili taraflar bakımından) yeniden getirilmesini ve böylelikle ilgili Proje'nin ekonomik dengesinin korunmasını sağlayacak bir mekanizmayı içereceğini kabul ederler.

5. Her bir Santral ile ilişkili çevresel katkılar, ilgili Ulusal Mevzuata bakılmaksızın, her bir Proje Şirketi ile Alıcı arasında geçerli maliyetler ve vergiler düşüldükten sonra net, elli-elli esasına dayalı, eşit olarak paylaşılacaktır.

6. Taraflar, her bir Yatırım Anlaşması, Arazi Kiralama Sözleşmesi ve Elektrik Satın Alma Anlaşması'nın:

- a. Ulusal Mevzuata tabi olacağı,
- b. İngilizce dilinde akdedileceği, geçerli olacağı ve hüküm doğuracağı,
- c. Uyuşmazlıkların tarafsız bir tahkim yerinde uluslararası tahkim yoluyla çözümünü içereceği,
- d. Her bir Proje Şirketi ve/veya Geliştirici'nin Projeler için gerekli uluslararası proje finansmanını temin edebilmesini destekleyecek şekilde ve iyi niyetle müzakere edileceği,

hususlarında anlaşılırlar.

7. Yalnızca Projeleri finanse etmek için herhangi bir girişime yardımcı olmak amacıyla, her bir Yatırım Anlaşması, her bir Elektrik Satın Alma Anlaşması ve her bir Arazi Kiralama Sözleşmesine ilişkin olarak, kredi verenlerin müdahale etme haklarına dair birer Doğrudan Anlaşma imzalanacaktır.

8. Şüpheye mahal vermemek için, işbu HAA kapsamındaki hiçbir hüküm, Türk Tarafının Atanmış Makamını veya Suudi Tarafını, herhangi bir Projeye ya da Proje Şirketi'ne finansman sağlama ve/veya finansman temin etme yükümlülüğü altına sokacak şekilde yorumlanmayacaktır.

Madde 6 Proje Şirketleri

1. Taraflar, her bir Proje Şirketi'nin Geliştirici tarafından Türkiye Cumhuriyeti'nde Ulusal Mevzuata göre kurulacağını kabul ederler.

2. Geliştirici, her bir Proje Şirketi'nde başlangıçta %100 (yüzde yüz) oranında pay sahibi olacaktır. Sonrasında Geliştirici; Proje Şirketi'nin Kontrolünün her zaman Geliştiricide kalması ve Geliştiricinin söz konusu Proje Şirketi'ndeki payının hiçbir zaman aşağıda belirtilen oranların altına düşmemesi şartıyla, ilgili Proje Şirketi'ndeki paylarını başka bir tüzel kişiliğe devretme hakkına sahip olacaktır:

- a. İlgili Proje'nin Ticari İşletmeye Geçiş Tarihinin ikinci yılının bitimine kadar en az %51 (yüzde elli bir); ve
- b. İlgili Proje'nin Ticari İşletmeye Geçiş Tarihi'nin ikinci yılının bitiminden sonra ise en az %35 (yüzde otuz beş).

3. İşbu Maddenin 4. fıkrasına hâle gelmeksizin, Proje Şirketi'nde hisse devri söz konusu olduğunda, Proje Şirketi, potansiyel üçüncü taraf alıcının kimliğine ilişkin olarak Türkiye Cumhuriyeti'nin Atanmış Makamı'ndan yazılı onay ("ETKB Onayı") almakla yükümlüdür. Atanmış Makam, ETKB Onayını makul olmayan şekilde reddetmeyecek veya geciktirmeyecektir ve söz konusu onaya ilişkin değerlendirme yalnızca potansiyel üçüncü taraf alıcı veya onun Bağlı Kuruluşları bakımından ulusal güvenlik gerekçeleriyle sınırlı olarak yapılacaktır. İşbu ETKB Onayı dışında, işbu madde uyarınca yapılacak herhangi bir hisse devri, Türk Tarafının Atanmış Makamı ile ilişkili başka herhangi bir düzenleyici kurumun ek onayına tabi olmayacaktır.

4. Proje Şirketi'nin Kontrolünün Geliştiricide kalması şartıyla, (i) Proje Şirketi'nin mevcut bir hissedarı ile onun Bağlı Kuruluşları arasındaki ve (ii) Geliştirici ile Proje Şirketi'nin diğer mevcut hissedarları arasındaki hisse devirleri Türkiye Cumhuriyeti'nin Atanmış Makamının veya onunla ilişkili herhangi bir düzenleyici otoritenin onayına tabi olmayacaktır.

5. Herhangi bir Proje Şirketi'ndeki hisselerin mülkiyetinde meydana gelen herhangi bir değişiklik, ilgili Proje Şirketi tarafından Ulusal Mevzuat uyarınca ilgili Türk Hükümeti Makamlarına bildirilecektir.

Madde 7

Elektrik Satın Alma Anlaşmaları

1. Alıcı ile her bir Proje Şirketi, her bir Proje'ye ilişkin olarak, elektrik alım satım şartları ve Alıcı ile ilgili Proje Şirketi'nin hak ve yükümlülüklerine dair bir Elektrik Satın Alma Anlaşması akdedecektir.

2. Faz 1 Projeleri kapsamında her bir Elektrik Satın Alma Anlaşması uyarınca uygulanacak elektrik alım satım tarifesi aşağıdaki şekilde olacaktır:

- a. Sivas Güneş Enerjisi Santrali: (i) her bir Grup için, ilgili Grubun ticari işletmeye başlama tarihinden itibaren Proje'nin Ticari İşletmeye Başlama Tarihi'nin beşinci yılının bitimine kadar olan dönem için 47,5 (kırkyedi virgöl beş) EUR/MWh (KDV hariç); (ii) Proje'nin Ticari İşletmeye Başlama Tarihi'nin beşinci yılının bitiminden itibaren ve sonrası için 23.415 (yirmitüç virgöl dörtyüz onbeş) EUR/MWh (KDV hariç);
- b. Taşeli Güneş Enerjisi Santrali: (i) her bir Grup için, ilgili Grubun ticari işletmeye başlama tarihinden itibaren Proje'nin Ticari İşletmeye Başlama Tarihi'nin beşinci yılının bitimine kadar olan dönem için 47,5 (kırkyedi virgöl beş) EUR/MWh (KDV hariç); (ii) Proje'nin Ticari İşletmeye Başlama Tarihi'nin beşinci yılının bitiminden itibaren ve sonrası için 19.950 (ondokuz virgöl dokuzyüzelli) EUR/MWh (KDV hariç).

3. İşbu HAA'nın imza tarihi ile Türk Tarafının işbu HAA'nın onayına ilişkin iç prosedürlerini tamamladığını diplomatik kanallar aracılığıyla Suudi Arabistan Tarafına bildirdiği tarih arasında geçen sürenin altı (6) ayı aşması halinde ve eğer Taraflardan biri işbu Maddenin 2. fıkrasında belirtilen tarifinin revize edilmesini gerekli görürse, Taraflar söz konusu tarifinin revize edilmesini iyi niyet çerçevesinde görüşecektir. Üzerinde mutabık kalınan tarife, işbu HAA'ya eklenecek bir tadil protokolü ile yürürlüğe girecektir.

4. Her bir Santral, Alıcı adına kaydedilecek ve bu kapsamda gerçekleştirilecek tüm işlemler, DUY'a uygun şekilde Alıcı tarafından yürütülecektir.

5. İletim Sisteminin; (i) ilgili Grup veya Santralde üretilen enerjinin sisteme verilmesi ve (ii) ilgili Grup veya Santralin iç tüketimi amacıyla sistemden elektrik alınması amaçlarıyla iletim sisteminin kullanılmasına ilişkin geçerli olan tüm değişken, sabit ve çek iletim bedelleri, ilgili Elektrik Satın Alma Anlaşması'na uygun olarak, Alıcı tarafından karşılanacaktır.

6. Her bir Elektrik Satın Alma Anlaşması: uzlaştırma dönemleri esas alınarak Santral tarafından üretilen ve sisteme verilen ya da sisteme verilemeyen enerji için geçerli tarife üzerinden yapılan ödemeler; Elektrik Satın Alma Sözleşmelerinde belirtilen, diğerlerinin yanı sıra, Alıcı'yı etkileyen mücbir sebep olayları, Alıcı veya TEİAŞ tarafından verilen talimatlar, Türk Hükümeti Makamlarının eylem ya da ihmalleri ya da ulusal elektrik iletim sistemi ve Sahalarla ilgili olarak Proje Şirketi'ne atfedilemeyen veya önlenemeyen risk olaylarını içeren belirli risk olayları sonucunda oluşan belgelendirilmiş maliyet ve kayıplar için yapılan ödemeler; ve fesih hallerine ilişkin ödemeler dahil olmak üzere; Alıcı tarafından Satıcıya yapılması gereken ödemelere ilişkin hükümleri, içerecektir. Alıcı, bu tür ödemeler nedeniyle, Satıcının haklarına halef olarak ilgili kişi veya kuruluşlara rücu etme hakkına sahip olacaktır.

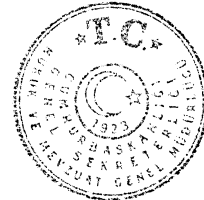
7. Proje Şirketi, uzlaştırma dönemlerine dayalı olarak üretim planını bir gün öncesinden Alıcı'ya sunacaktır. Planlanan bir gün öncesi üretim ile fiilen sevk edilen elektrik arasındaki (işbu Maddenin 6. fıkrası kapsamındaki olaylar nedeniyle Alıcı tarafından sevk edilmeyen elektrik dâhil) %12,5'e (yüzde oniki virgül beş) kadar olan uzlaştırma dönemi esaslı sapmadan Alıcı sorumlu olacaktır. Proje Şirketi, %12,5 (yüzde oniki virgül beş) sapmayı aşan her türlü fark için, aylık toplam 40.000 (kırkbini) EUR ile sınırlı olmak üzere, Alıcı'ya sabit 5 (beş) EUR/MWh tarifesi üzerinden geri ödeme yapacaktır. Proje Şirketi, KÜPST'ten sorumlu olacak ve bu kapsamda Alıcı tarafından yapılan ödemeleri Alıcı'ya geri ödeyecektir.

8. Alıcı, işbu Maddenin 6. fıkrasında belirtilen sebeplerle ilgili Grup veya Santral tarafından üretilip sisteme verilemeyen toplam enerji miktarına eşdeğer bir üretim miktarını alacak şekilde, Elektrik Satın Alma Anlaşması süresinin uzatılmasını talep edebilir. Bu uzatma süresi boyunca, Alıcı işbu Maddenin 2. fıkrası uyarınca Faz 1 Projeler için geçerli olan tarifelerin %40'ına (yüzde kırk) eşit bir tarife ödeyecektir.

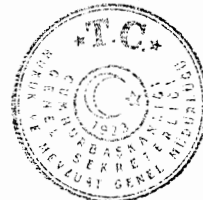
9. Ulusal iletim şebekesine bağlantı sağlandıktan sonra, Grup veya Santralin iç tüketimi için gerekli elektriğin söz konusu Grup veya Santral tarafından üretilen elektrik ile karşılanamaması halinde, iç tüketim için gerekli olan elektrik, Alıcı tarafından Proje Şirketine işbu Maddenin 2. fıkrasında belirtilen Faz 1 Projeleri için geçerli olan tarifelere eşit bir tarife üzerinden temin edilecektir.

Madde 8 **Kolaylaştırma**

1. Türk Tarafı, her bir Proje'nin ölçeği, özgünlüğü ile yenilenebilir enerjinin teknik, yenilikçi ve gelişen doğası dikkate alınarak, gerektiğinde, Projelerin geliştirilmesini mümkün kılacak hukuki çerçevelerin oluşturulmasını sağlamak amacıyla, ilgili Türk Hükümeti Makamlarının yetkileri dâhilinde her türlü çabayı göstereceklerini temin edecektir.

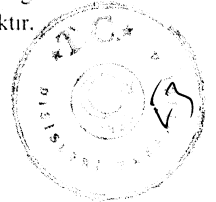
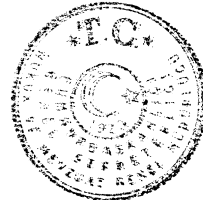

2. Türk Tarafı, her bir Proje Şirketi'nin Ulusal Mevzuata uygun olarak gerekli başvuruları usulüne uygun ve zamanında yapması kaydıyla, Projelerin uygulanması için gerekli izin, onay ve lisansları makul olmayan bir gecikmeye mahal vermeksizin düzenleyecek ve/veya gerektiğinde (zaman zaman) yeniden düzenleyecektir.
3. Türk Tarafı, TEİAŞ aracılığıyla, her bir Proje'nin elektriksel kurulu gücü için, Yatırım Anlaşmaları kapsamında belirlenecek takvime uygun olarak, ulusal elektrik iletim sisteminin kapasitesinin yeterli olmasını temin edecek ve ilgili Proje Şirketinden, İletim Anlaşmaları kapsamında teminat mektubu talep edilmeyecektir.
4. Proje Şirketleri, her bir durumda Projelerin kalite, ekonomik uygulanabilirliği, teknik ve finans kuruluşları tarafından istenenler dâhil diğer gerekliliklerine tabi olmak kaydıyla, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde mümkün ve mevcut olduğu ölçüde yerli iş gücü, mal ve ulusal hizmetlerin kullanılmasına azami gayret gösterecek ve yerleştirme fırsatlarını araştıracaktır.
5. Türk Tarafı, Geliştirici, ilgili Proje Şirketi ve bunun Yüklenicilerinin, Ulusal Mevzuata uygun olacak şekilde, tüm durumlarda ve aşamalarda Yabancı Personel istihdam etmelerine ve çalışmalarına izin vermeyi taahhüt edecektir.
6. Alıcı, her bir Projeye ilişkin olarak Alıcı Kredi Teminatını muhafaza etmekle yükümlüdür.
7. Türk Tarafı, aşağıda belirtilen durumlardan herhangi birinin gerçekleşmesi halinde, Alıcı'nın, altı (6) ay içinde, Türk Tarafının Kontrolü altında bulunan ve Alıcı'nın Elektrik Satın Alma Anlaşması kapsamındaki yükümlülüklerini ifa edecek kredi itibarına, teknik ve finansal yeterliliğe sahip bir başka alıcı ile değiştirilmesini ve bu yeni Alıcı'nın, Elektrik Satın Alma Anlaşması kapsamındaki önceki Alıcı'nın her türlü yükümlülüğünü üstlenmesini ve önceki Alıcı'nın Elektrik Satın Alma Anlaşması kapsamında yerine getirilmemiş yükümlülüklerini ifa etmesini temin edecektir:
 - a. Alıcı'nın, ilgili Elektrik Satın Alma Anlaşması kapsamında Proje Şirketine ödemesi gereken herhangi bir bedeli, vadesinden itibaren otuz (30) günden fazla bir süre boyunca ödememesi; veya
 - b. Alıcı'nın özelleştirilmesi, iflası, tasfiyesi, yeniden yapılandırılması veya Alıcı'nın mali yapısında, sahipliğinde ya da hukuki varlığında değişiklik meydana gelmesi.
8. İşbu Maddenin 7. fıkrası uyarınca Alıcı'nın değiştirilmesi yükümlülüğünün yerine getirilmemesi haline ilişkin fesih şartları ve fesih ödemeleri ilgili Proje Anlaşmalarında belirtilecektir.

Madde 9
Arazi Hakları

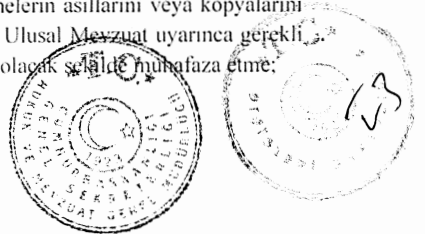
1. Projelerin uygulanması için gerekli olan arazi hakları (Sahalarla ilgili arazi hakları da dahil olup bunlarla sınırlı olmamak üzere), devlet mülkiyetindeki taşınmazlar için irtifak hakları, özel mülkiyete tabi taşınmazlar için tapu sicilinde erişim ve kullanım haklarını da kapsayacak şekilde kamulaştırma işlemleri, mera alanlarının vasıf değişikliği ve orman arazileri için kullanım izinleri ("**Arazi Hakları**"), (EÜAŞ'ın, elektrik üretimi için ön lisans veya lisans alma zorunluluğu olmaksızın) EÜAŞ tarafından edinilecek, EÜAŞ lehine tesis edilecek ve EÜAŞ adına tescil edilecektir. Devlete ait taşınmazlar üzerindeki irtifak hakları ve orman arazileri üzerindeki kullanım izinleri 49 yıl süreli olarak tesis edilecektir. EÜAŞ, Arazi Haklarının edinilmesi için Ulusal Mevzuata uygun şekilde gerekli tüm işlemleri yürütecek ve Proje Anlaşmalarında ayrıntılı olarak belirlenecek Proje takvimlerine uygun şekilde arazinin kiralınmasını sağlayacaktır.
2. EÜAŞ, Projelerin yer alacağı arazi parselleri için imar planlarının hazırlanması ve onaylanması ve bunların uygulamalarına yönelik gerekli tüm çalışmaları yerine getirecektir.
3. EÜAŞ, Arazi Haklarının edinilmesi, mülkiyeti ve kullanımı ile imar planlarının kontrol ve onayı ve bunların uygulamaları için, devlet mülkiyetindeki taşınmazlar, mera arazileri ve orman arazileri üzerindeki irtifak ve kullanım hakları ile bağlantılı olarak, her türlü vergi, resim, harç, pay ve bunlara benzer nitelikteki ödemelerden, ücretlerden ve paylardan, özel mülkiyete tabi taşınmazların yerel mahkemeler nezdindeki kamulaştırma davalarıyla ilgili olanlar hariç olmak üzere, muaf tutulacaktır.
4. EÜAŞ, her bir Proje Şirketi ile, ilgili Proje Şirketi'nin ön lisans almasının ardından Arazi Haklarının kiralınması ve kullanımı ile ilgili bir arazi kiralama anlaşması imzalayacaktır ("**Arazi Kiralama Sözleşmesi**"). Proje Şirketi ve/veya Geliştirici'nin çalışanları, yüklenicileri, acenteleri, temsilcileri veya bunların adına ya da rızasıyla hareket eden diğer kişilere, Ulusal Mevzuatın izin verdiği ölçüde ve Proje Sözleşmeleri ile uyumlu olarak, söz konusu arazilere zamanında erişim hakkı tanınacaktır. Proje Şirketleri, Arazi Kiralama Sözleşmesi kapsamında Arazi Haklarının edinimi, kiralınması ve kullanımı için herhangi bir ödeme yapmayacaktır.
5. Arazi Kiralama Sözleşmesinin sona ermesi ya da herhangi bir nedenle Projelerin hayata geçirilememesi halinde Arazi Hakları, EÜAŞ'ın tasarrufunda kalmaya devam edecektir.
6. Santralin bulunduğu noktanın 500 (beş yüz) metre yarıçapı içindeki herhangi bir yapı veya tesisin inşası, Türk Tarafının Atanmış Makamının onayına tabi olacaktır.

Madde 10

Teşvikler, Vergilendirme, Döviz ve Muhasebe

1. İşbu HAA'nın süresi boyunca ve burada açıkça aksi belirtilmediği sürece, her bir Proje Şirketi, Ulusal Mevzuat uyarınca uygulanan vergi ve gümrük rejimine tabi olacaktır.
2. Kurumlar Vergisi Teşviki, Yatırım Anlaşması süresi boyunca, bir yatırım teşvik belgesi alınmasına gerek olmaksızın, Proje Şirketleri bakımından uygulanacaktır.
3. Türk Tarafı, her bir Proje Şirketine, her bir Projelerin uygulanmasıyla bağlantılı olarak kullanılabilecek ekipman, malzeme, makine, alet, yedek parça ve sarf malzemelerinin Türkiye Cumhuriyeti topraklarına ithalatı, Türkiye Cumhuriyeti topraklarından ihracatı veya yeniden ihracatı hakkı tanıyacaktır, gümrük vergisi, KDV ve özel tüketim vergisi dahil ancak bunlarla sınırlı olmaksızın, ithalata uygulanan her türlü vergi, harç, mali yükümlülük, ücret, fon ve paylardan muaf olacaktır. Şüpheye mahal vermemek için belirtilmektedir ki: bu paragraf, Proje Şirketi'ni, Ulusal Mevzuat kapsamında yürürlükte olan belge düzeni ve diğer usuli yükümlülüklere uyma veya gümrük hizmet ve belge düzenleme ücretlerini ödeme yükümlülüğünden muaf tutacak şekilde yorumlanmayacaktır.
4. Türk Tarafı, her bir Proje Şirketine, her bir Proje'nin uygulanmasıyla bağlantılı olarak kullanılacak olan ekipman, malzeme, makine, alet, yedek parça ve sarf malzemelerini, KDV'den muaf olacak şekilde, yurt içinden temin etme hakkı tanır.
5. Proje Şirketlerinin vergiye tabi işlemleri üzerinden hesaplanan KDV'ye ilişkin indirim hakkı, Yürürlük Tarihinden itibaren on (10) yıl süreyle herhangi bir zaman aşımı veya süre sınırlamasına tabi olmayacaktır.
6. Türk Tarafı, her bir Proje Şirketi ile Geliştiriciyi, her bir Proje'nin uygulanması, geliştirilmesi, inşası, işletilmesi ve bakımı ile bağlantılı belgeler açısından, ilgili Proje'nin Ticari İşletmeye Geçiş Tarihine kadar Ulusal Mevzuat uyarınca öngörülen damga vergisinden istisna tutar.
7. Her bir Proje Şirketi:
 - a. Vergi Usul Kanunu'nun 215/2-b hükmünde öngörülen esaslar dikkate alınmaksızın, tüm yasal defterlerini, hesaplarını ve diğer kayıtlarını EUR para birimi cinsinden ve tutma ve muhafaza etme; (Şüpheye mahal vermemek için belirtilmektedir ki: Proje Şirketleri bakımından, Vergi Usul Kanunu'nun 215/2-b hükmünün (b)(i) ve (b)(ii) bentleri uygulanacaktır.);
 - b. Muhasebe kayıtlarının kopyalarını, sözleşmelerin asıllarını veya kopyalarını ve Projelerle ilgili diğer kayıt ve belgeleri, Ulusal Mevzuat uyarınca gerekli görüldüğünde denetim ve incelemeye hazır olacak şekilde muhafaza etme;

- c. EUR cinsinden kredi ve finansman kullanma, işbu HAA, Yatırım Anlaşması ve Elektrik Satın Alma Anlaşması kapsamında öngörülen ödemeleri EUR olarak alma ve faturalandırma; ve
- d. Ulusal Mevzuat kapsamında izin verildiği ölçüde diğer herhangi bir Proje Anlaşması kapsamında EUR cinsinden ödeme yapma ve ödeme alma;

haklarına sahiptir.

Madde 11 **Uyuşmazlıkların Çözümü**

1. İşbu HAA'nın yorumlanması veya uygulanmasından kaynaklanan uyuşmazlıklar, taraflar arasında ikili görüşmeler veya müzakereler yoluyla dostane bir biçimde çözülecektir.

Madde 12 **Genel Hükümler**

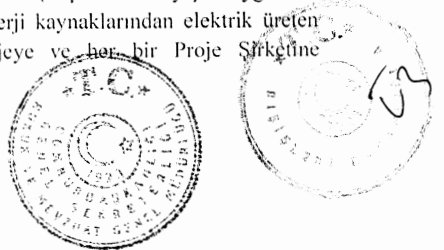
1. İşbu HAA kapsamındaki hiçbir hüküm, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Suudi Arabistan Krallığı Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin, 8 Ağustos 2006 tarihinde imzalanan Anlaşma ile Taraflardan herhangi birinin taraf olduğu diğer uluslararası anlaşmalar kapsamında Tarafların sahip olduğu hak ve yükümlülüklerine hanel getirmeyecektir.

2. İşbu HAA, Projelerin herhangi bir sebeple başarısız olması durumunda, doğrudan veya dolaylı olarak Tarafları birbirlerine karşı hiçbir yükümlülük altına sokmaz.

3. Taraflar, aralarında teati edilen bilgi ve belgelerin işbu HAA'da belirtilen amaçlar dışında kullanılmayacağını ve söz konusu bilgi ve belgeleri sağlayan tarafın yazılı izni olmadan üçüncü bir kişiyle paylaşılmayacağını taahhüt eder. İşbu Maddenin bu fıkrası, HAA'nın feshinden ya da sona ermesinden sonra dahi yürürlükte kalmaya devam edecektir.

4. Taraflar, kendi ülkelerinin yürürlükteki mevzuatına ve taraf oldukları uluslararası anlaşmalara uygun olarak, işbu HAA çerçevesinde gerçekleştirilen herhangi bir faaliyetten kaynaklanan fikri mülkiyet haklarının korunması için gerekli tedbirleri alacaktır. İşbu Maddenin bu fıkrası, HAA'nın feshinden ya da sona ermesinden sonra dahi yürürlükte kalmaya devam edecektir.

5. İşbu HAA'nın ve Proje Anlaşmalarının hükümleri saklı kalmak kaydıyla, 5346 sayılı Kanun ve bu Kanun'a ilişkin ikincil düzenlemeler (başka bir deyişle uygulama düzenlemeleri) hariç olmak üzere, yenilenebilir enerji kaynaklarından elektrik üreten enerji santrallerine ilişkin Ulusal Mevzuat, Projeye ve her bir Proje Şirketine uygulanacaktır.

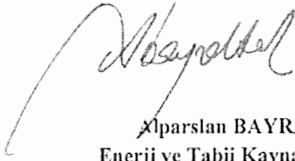
Madde 13
Yürürlüğe Giriş

1. İşbu HAA, Taraflardan birinin diğer Tarafa, HAA'nın yürürlüğe girmesi için kendi ilgili kanunları uyarınca gerekli usullerin tamamlandığını diplomatik kanallar aracılığıyla bildirdiği son bildirim tarihi itibarıyla yürürlüğe girecektir ("Yürürlük Tarihi") ve (i) tüm Yatırım Anlaşmalarının sona ermesi veya feshedilmesi ya da (ii) Yürürlük Tarihi'nden itibaren 49 (kırk dokuz) yıl geçmiş olması durumlarından hangisi önce gerçekleşirse o tarihe kadar hüküm ve sonuç doğuracak şekilde yürürlükte kalacaktır.
2. Yürürlük Tarihi'nden itibaren on sekiz (18) ay içinde, Faz 1 Projelerine ilişkin her iki Yatırım Anlaşması ve her iki Elektrik Satın Alma Anlaşmasının akdedilmemiş olması halinde, Taraflardan her biri, diplomatik nota teatisi yoluyla, diğer Tarafa karşı herhangi bir yükümlülük üstlenmeksizin, işbu HAA'yı feshetme hakkına sahip olacaktır.
3. Taraflardan her biri, işbu HAA'nın tamamının veya bir kısmının değiştirilmesini yazılı olarak herhangi bir zamanda talep edebilir. Taraflar arasında üzerinde mutabık kalınarak yapılan her türlü değişiklik, işbu HAA'nın ayrılmaz bir parçasını teşkil edecektir.
4. İşbu HAA'nın feshi, işbu HAA çerçevesinde akdedilmiş olan Proje Anlaşmalarında öngörülen yükümlülüklerin geçerliliğini veya ilgili Proje'nin süresini etkilemeyecektir.

İşbu HAA, miladi 3 Şubat 2026 ve hicri 15 Şaban 1447 tarihinde, Riyad'da Türkçe, Arapça ve İngilizce dillerinde iki orijinal nüsha halinde ve bütün metinler eşit derecede geçerli olmak üzere imzalanmıştır. Yorum farklılıkları olması halinde İngilizce metin esas alınacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti
Adına

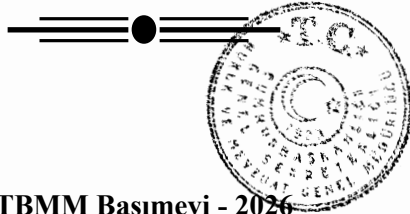
Saudi Arabistan Krallığı Hükümeti
Adına

N. Bayraktar
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

Abdulaziz bin Salman bin Abdulaziz Al Saud
Enerji Bakanı

TBMM Basımevi - 2026